

VURNIKOVA ŠTUDENTSKA NAGRADA
ZA LETO 2023

KATALOG VURNIKOVA ŠTUDENTSKA NAGRADA ZA LETO 2023

STROKOVNI ODBOR

Barbara Viki Šubic, Center arhitekture Slovenije

Andrej Golčman, Krajevna skupnost Radovljica

Ciril Globočnik, Občine Radovljica

doc. dr. Matej Blenkuš, Fakultete za arhitekturo Univerze v Ljubljani

izr. prof. Uroš Lobnik, Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru

doc. Darja Matjašec, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za krajinsko arhitekturo

STROKOVNA ŽIRIJA

Rok Jereb, arhitekt, Jereb in Budja arhitekti d.o.o., Slovenija

Nina Granda, arhitektka, glavna in odgovorna urednica revije Outsider, Slovenija

Idis Turato, arhitekt, Turato arhitekti, Hrvaška

dr. Maja Simoneti, krajinska arhitektka in urbanistka, Inštitut za politike prostora, Slovenija

PREDGOVOR

Barbara Viki Šubic

ZALOŽNIK

Center arhitekture Slovenije

UREDNICI

Nives Čorak, Vesna Kamin Kajfež

GRAFIČNI MATERIAL

Arhivi avtorjev

LEKTURA

Ivan Cepanec

OBLIKOVANJE

Miha Benčina

TISK

Prepri d.o.o., Vizualne komunikacije

Radovljica, Ljubljana, 2023

Naklada 100 izvodov

® Center arhitekture Slovenije

5

Predgovor

Predlogi za izbor Vurnikove študentske nagrade za leto 2023

Jerica KOBAL

Avtorski esej: Ustvarjalno varovanje krajine v 21. stoletju

Izbor projektov

Lara KOŠIČ

Avtorski esej: Arhitekti rišejo stavbe, arhitekturo ustvarjajo ljudje.

Izbor projektov

Eva LASIČ

Avtorski esej: Prostor od včeraj za danes in jutri

Izbor projektov

Vanesa MAČEK

Avtorski esej: Kako živeti v svetu, kjer ni narave brez ljudi

Izbor projektov

Lovre MOHORIČ

Avtorski esej: Živim v sobi

Izbor projektov

24
25

28

29

32

33

36

37

40

41

44

45

Tina RUDOLF

Avtorski esej: Veččutno doživetje arhitekture

Izbor projektov

Marko STAVREV

Avtorski esej: K združevanju starega in novega

Izbor projektov

Maja Julijana ŠKET

Avtorski esej: Hitra arhitektura

Izbor projektov

Andraž TUFEGDŽIČ

Avtorski esej: Kriza!

Izbor projektov

Blaž ZUPANČIČ

Avtorski esej: Ideja prihodnjega

Izbor projektov

SE VAS ARHITEKTURA DOTAKNE?

Vurnikova študentska nagrada, ki jo letos podeljujemo že šestič, je bila kot priznanje za perspektivnega študenta oz. študentke arhitekture ustanovljena leta 2018 na pobudo Centra arhitekture Slovenije ob stoletnici ustanovitve Oddelka za arhitekturo na Tehniški fakulteti v Ljubljani, za katerega je bil zaslužen tudi arhitekt Ivan Vurnik (1884–1971). Nagrada, ki jo idejno in finančno podpirajo Krajevna skupnost Radovljica, Občina Radovljica, Fakulteta za arhitekturo Univerze v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru in Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, je častna in finančna.

Tudi letos bo podeljena ena nagrada ter dve priznanji za celotni prijavljeni študijski opus študentom arhitekture 4. in 5. letnika enovitega magistrskega študija programa Arhitektura, študentom drugostopenjskega magistrskega študija Urbanizem in študentom magistrskega študijskega programa 2. stopnje Arhitektura Fakultete za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru. Žirijo sestavljajo štirje člani: dva arhitekta, en krajinski arhitekt in član žirije iz tujine, ki je lahko arhitekt ali krajinski arhitekt.

Prijava za nagrado je obsegala osebno mapo z izbranimi projekti ter esej o arhitekturi in/ali urbanizmu. Prva nagrada v vrednosti 1500 EUR (neto) je namenjena študijskemu potovanju, dobitnik pa bo na naslednjih Vurnikovih dnevih, 1. junija 2024, na slavnostni podelitvi pripravil tudi predavanje o potovanju ter njegovem vplivu na razmišljanje in delo na strokovnem področju. Letos je predavanje pripravila lanskoletna dobitnica Vurnikove študentske nagrade Ana Jerman. Dobitnikoma dveh častnih priznanj, ki bosta nagrajena s 300 EUR (neto), denarja ni treba porabiti namensko.

Letos smo prejeli deset nominacij, ki jih je pregledala strokovna žirija v sestavi:

Rok Jereb, Jereb in Budja arhitekti, d. o. o. (Slovenija),
Idis Turato, Turato arhitekti (Hrvaška),
Nina Granda, soustanoviteljica revije Outsider in njena glavna in odgovorna urednica (Slovenija),
dr. Maja Simoneti, Inštitut za politike prostora (Slovenija).

Strokovna žirija je nagrajence izbrala glede na kriterije kakovosti, edinstvenosti, inovativnosti izbranih predstavljenih projektov in vsebino eseya ter razbranega doprinosa k razmisleku o arhitekturi in urbanizmu. Ob podelitvi Vurnikove študentske nagrade in dveh priznanj, ki vedno poteka na Vurnikov rojstni dan (letos v četrtek, 1. junija 2023), je v Radovljiški graščini ves mesec junij na ogled tudi razstava vseh prijavljenih del.

Z optimizmom se oziramo v prihodnost, proti sedmi Vurnikovi študentski nagradi.

Barbara Viki Šubic, Center arhitekture Slovenije

PREDLOGI ZA IZBOR
VURNIKOVE ŠTUDENTSKE NAGRADE ZA LETO 2023

Odlomek avtorskega eseja: Ustvarjalno varovanje krajine v 21. stoletju

Avtorica: **Jerica KOBAL**

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Varstvo zelenih površin, ki obsega naravno, kulturno in urbano krajino, ne obsega zgolj varovanja pred pretirano pozidavo, temveč tudi načrtovanje in urejanje. Etični kodeks krajinskih arhitektov Slovenije narekuje, da je temelj poklica »ustvarjalno varovanje«, ki temelji na »načrtovanju za javno dobro, varnost in javno zdravje; varstvu in povečevanju javnih dobrin; povezovanju in varstvu naravnih dobrin, virov in splošnega bogastva; spoštovanju posameznika in njegovih pravic ter spoštovanju narave, njene prvobitnosti in procesov« (DKAS, 2003). Prav zato se kot krajinski arhitekt čutim dolžno, da prostor urejam na način, ki spoštuje vsa prej navedena določila, naravo in ljudi. Čeprav vzporednic med zdravstvom in krajinsko arhitekturo ni veliko, menim, da smo krajinski arhitekti z enako stopnjo resnosti kot zdravniki dolžni spoštovati etični kodeks. Naše odločitve direktno ne ogrožajo človeških življenj, pa vseeno naša dejanja vplivajo na zdravje ljudi in so povezana z dobrobitjo celotne družbe.

»Kjer je volja, je tudi pot« pravi slovenski pregovor in to zagotovo drži, a goreča želja marsikaterega krajinarja, da se način urejanja zelenih površin približa videzu slovenske naravne krajine, ni dovolj. Morda se z voljo najde pot, za utrditev te poti pa je potrebno znanje. Z izobraževanjem in ozaveščanjem je mogoče zakorakati v pravo smer. Večkrat se poudarja, da je odgovornost stroke zagotavljanje strokovne podlage, oblikovanje priporočil in ozaveščanje ljudi, pa vendar so odločevalci, uradniki, zakonodajalci in inšpektorji tisti, ki morajo slednje predpisati in zagotoviti potreben nadzor. Verjamem, da bo etični kodeks krajinskih arhitektov Slovenije prerasel svoje okvirje in ne bo zadeval zgolj poklicne vesti vsakega krajinarja, temveč bo sprejet kot splošno določilo, ter bo trajnostni razvoj prerasel svoje fiktivne okvirje in prešel v fazo konkretnih rešitev za preprečevanje nadaljnje degradacije prostora.

BELTINCI: PRENOVA SREDIŠČA KRAJA IN PRENOVA PARKA

Avtorica: **Jerica KOBAL**

s Hano Goričnik, Zalo Janežič in Veroniko Žorž
mentorja: doc. Darja Matjašec in asist. Nejc Florjanc

Beltinci so majhno mesto, razpotegnjeno ob glavni prometnici, ki poteka med Mursko Soboto in Lendavo. Kraj ima bogato kulturno dediščino, a je tekom let izgubil svoj značaj in prepoznavnost. Predlagana rešitev mesto deli na več con, ki odražajo karakter posameznih predelov mesta. Zasnova temelji na preoblikovanju cestnih profilov, ki nudijo več prostora pešcem in kolesarjem, povezovanju uličnega prostora ter izboljševanju mikroklimе in povezljivosti z vzpostavitev več drevoredov.

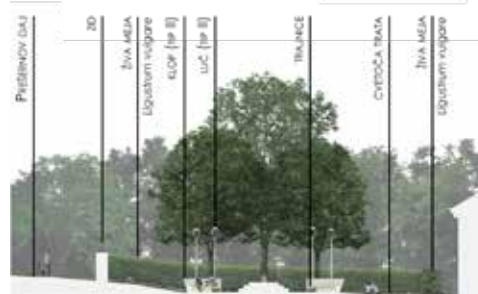

PARK SLOVENSKE HIMNE V KRANJU

Avtorica: Jerica KOBAL

mentor: Gašper Majcen, mag. inž. arh.

Park je posvečen slovenskima himnama, ki sta simbol naroda. Posledično tudi idejna zasnova temelji na simbolizmu in vključuje, posredno ali neposredno, tudi mnoge druge simbole slovenskega naroda. Vse naštetе simbole utelešajo grajeni elementi kot je zasnova poti, urbana oprema ter izbor vegetacije. Grajeni elementi so unikatno oblikovani in prilagojeni programom in potrebam uporabnikov, medtem ko zasaditev na rahločuten način simbolizira slovenski narod.

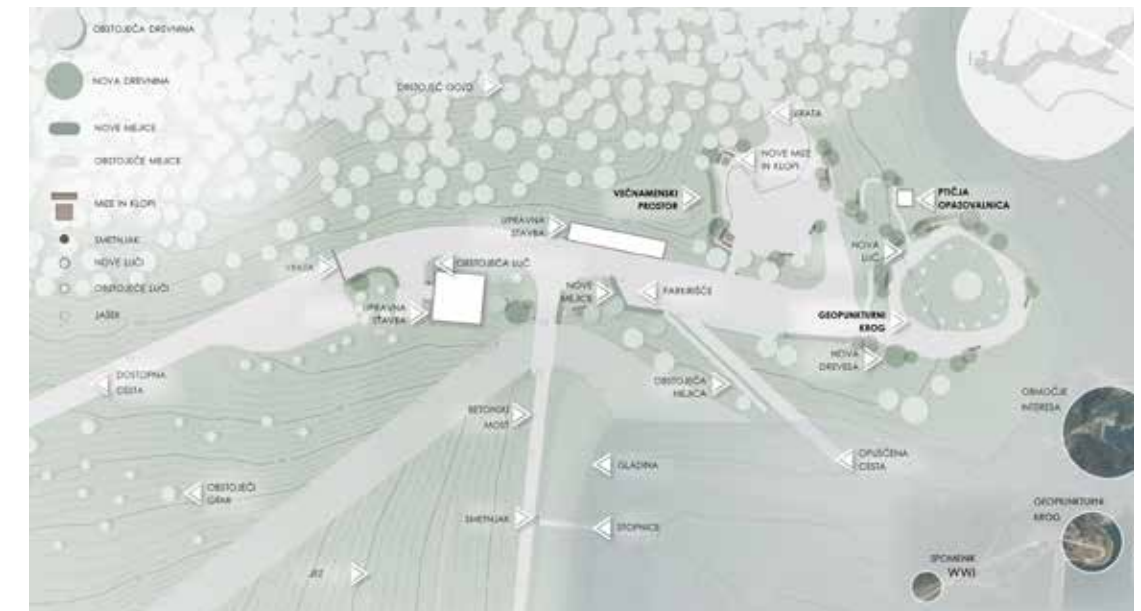
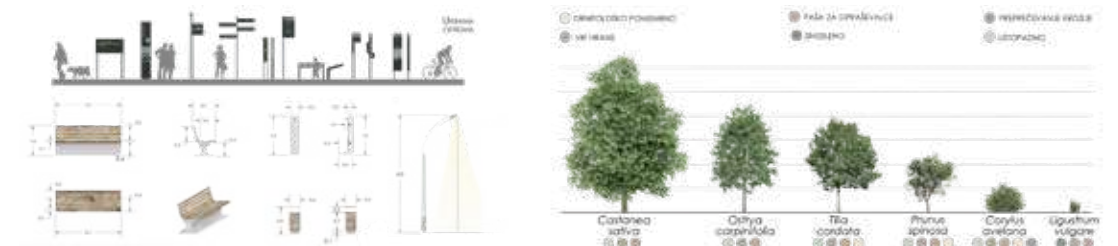

VOGRŠČEK: THE FUNDAMENTAL CHANGE

Avtorica: Jerica KOBAL

mentor: Gašper Majcen, mag. inž. arh.

Namen projekta je oblikovati univerzalne rešitve za soočanje s problemi, kot tudi potenciali pri urejanju okolice vodnih zadrževalnikov. Rešitve so predstavljene na primeru Vogrščka – največjega vodnega zadrževalnika v Sloveniji. S posameznimi manjšimi prilagoditvami je posamezne predloge mogoče aplicirati v sorodnih situacijah kjerkoli na svetu. Projekt prostor, ki ga obravnava, poveže z okolico z vzpostavitvijo mreže poti, podpira lokalno biodiverziteto in ekosisteme, hkrati pa krepi lokalno identiteto kot tudi ekonomijo. Torej projekt nudi konkretne rešitve, ki so osredotočajo na vse tri pomembne stebre: okolje, družbo in gospodarstvo.

Odlomek avtorskega eseja: Arhitekti rišejo stavbe, arhitekturo ustvarjajo ljudje

Avtor: **Lara KOŠIČ**

Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, Univerza v Mariboru

Kritični regionalizem in svetovna kultura

Teoretski in praktični del arhitekture se morata z enako mero odmakniti od popolnega prevzetja in nadvlade industrializacije in mehanizacije kot tudi od težnje po vrnitvi v zgodovinsko nostalgijo. Takšen pristop je sposoben ustvarjati odporno arhitekturo z identiteto in si hkrati pri tem pomagati z moderno tehnologijo. Osnovna strategija kritičnega regionalizma je izluščiti najkvalitetnejšo vrednoto med tistimi iz univerzalne civilizacije in posebnostmi določenega kraja.

Vidno nasproti otipljivemu

Intenziteta luči, tema, vročina in mraz, občutek vlažnosti, aroma materiala, skoraj oprijemljiva prisotnost zidarskih del, ko telo občuti svoje lastne meje, odmevanje naših lastnih korakov ... Vse to so otipljivi vidiki arhitekturnega oblikovanja, ki jih ne zaznavamo le s čutom vida. Arhitekt naj bi se pri ustvarjanju posvetil tudi ostalim čutom, ki jih ima človek, in s tem uporabniku nudil celotno izkušnjo. Prav tako je dobro, da ti materiali izvirajo lokalno iz regije, s čimer še dodatno poudarjajo posebnost kraja.

Potreba po povezovanju in socialnih odnosih je pomembna za dobro počutje in občutek sreče. Ljudje potrebujemo občutek skupnosti in pripadnosti, da se počutimo izpolnjene. Teorija tretjih prostorov ("The Great Good Place", Oldenburg, 1989) predlaga, da poleg domov (prvi prostor) in delovnih mest (drugi prostor) ljudje potrebujejo tudi tretji prostor za zbiranje in druženje. Po mnenju Oldenburga so tretji prostori neformalna zbirališča, ki spodbujajo skupnost, pogovor in družbeno interakcijo. Lahko zavzemajo različne oblike, kot so kavarne, parki, knjižnice, knjigarne, kulturni centri, gostilne in druge javne prostore. Ti kraji so običajno dostopni, prijazni in cenovno dostopni ter spodbujajo občutek pripadnosti in socializacije med obiskovalci. V arhitekturi in urbanem oblikovanju ima teorija tretjih prostorov posledice za oblikovanje javnih prostorov in stavb. Arhitekti in urbanisti lahko ustvarijo tretje prostore z vključitvijo elementov, ki spodbujajo socialno interakcijo in gradnjo skupnosti, kot so prostori za sedenje, zbirališča, skupnostni vrtovi ali umetniške instalacije. S tem, ko zagotavljajo takšne prostore, arhitekti in oblikovalci lahko prispevajo k ustvarjanju živahnih in družbeno povezanih skupnosti.

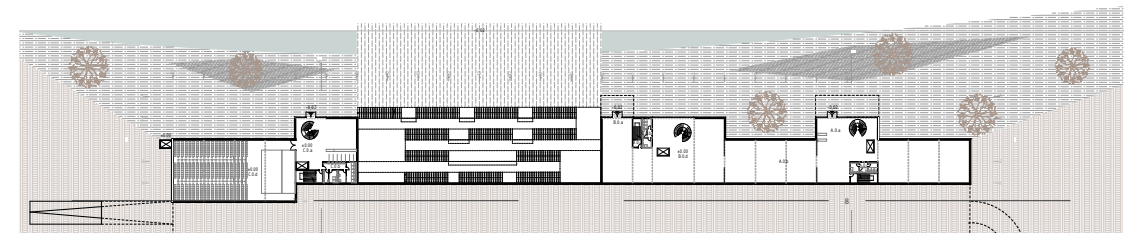
MARIBOR NA DRAVI

Avtorica: **Lara KOŠIČ**

z Živo Kralj

mentorji: doc. mag. Andrej Černigoj, viš. pred. Tomaž Ebenšpanger, Andrej Šmid

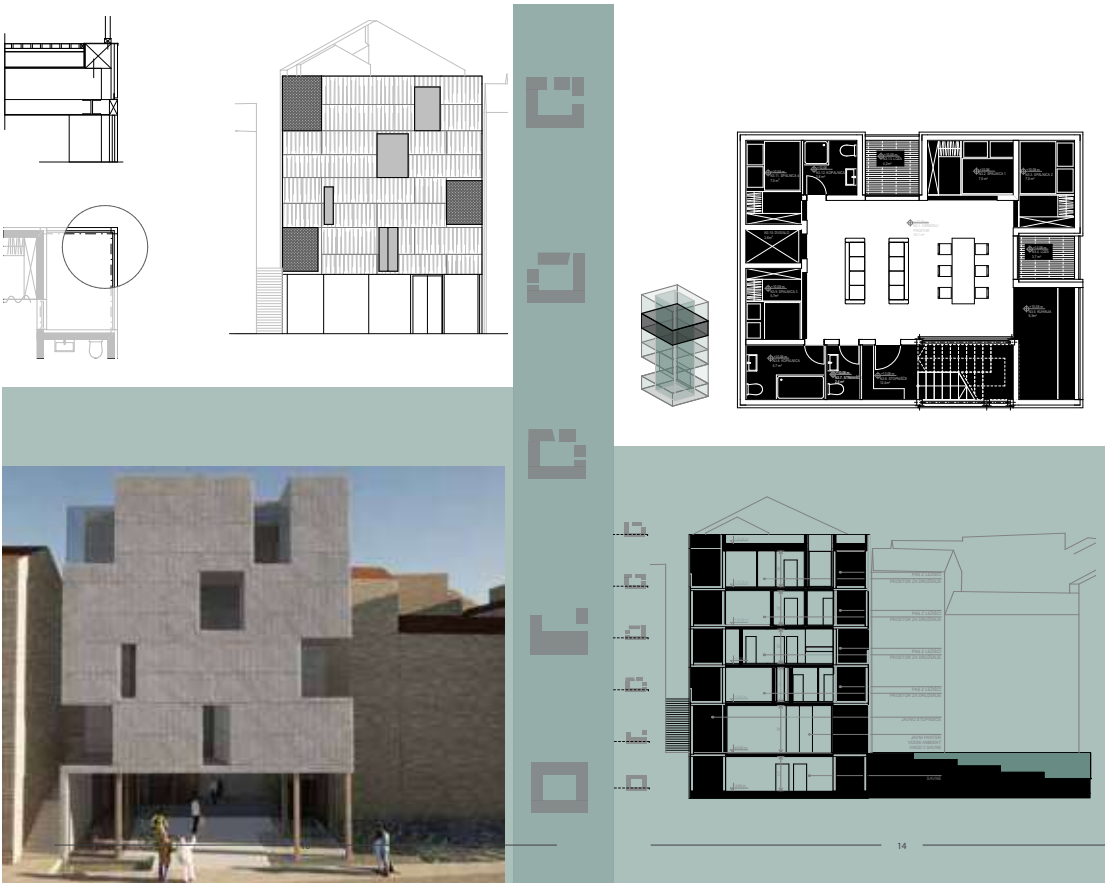
Lokacija se nahaja na starem industrijskem območju na Studencih, v bližini bivše železniške postaje; to zelo definira to območje. Prav tako ga definira velika višinska razlika, saj se v razdalji desetih metrov pobočje dvigne za petnajst metrov in nastane zelo strm hrib – to predstavlja veliko oviro v gibanju po poteh. Temu delu Maribora primanjkuje kvalitetnih javnih odprtih prostorov, prav tako kot prostorov za druženje, kulturno udeležanje in kvalitetno stanovanjsko zaledje. Predlagani koncept rešuje te težave. Staro, zapuščeno, neugledno industrijo se podre in ustvari prostor za nastanek nove stanovanjske soseske, poslovnih prostorov in kulturnih ustanov.

CUM MUNIO – Studio izmenjava v Splitu

Avtorica: **Lara KOŠIČ**
s Petro Granda
mentorja: prof. art. Neno Kezić, Jakša Kalajzić

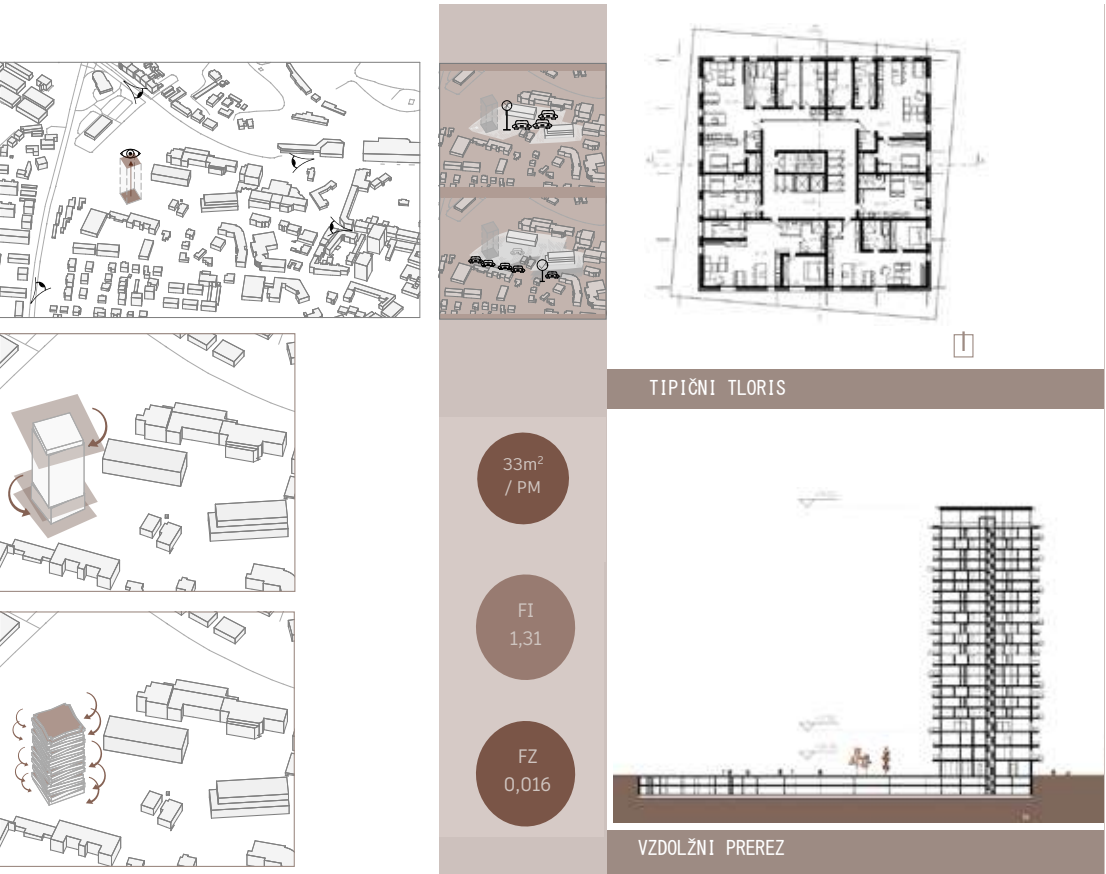
Lokacija obdelave se nahaja v središču Dioklecijanove palače v Splitu. Pozabljen degradiran delček sredi tisočletnega stavbnega tkiva. Z nalogo smo prostoru vrnili vrednost in dodali kvaliteto, ki združuje domačine in turiste, ter zamegli mejo med njimi. V prostor se umesti podkletena stavba, ki je v pritličju zastekljena. Nad pritličjem lebdi večja stavbna masa. V tej masi je tloris zasnovan tako, da so vsi prostori skupni in omogočajo sobivanje uporabnikov.

STOLPNICA – CELJE

Avtorica: **Lara KOŠIČ**
mentor: doc. Nande Korpnik

Stolpnica po višini presega že obstoječi stolpnici v mestu in deluje kot dominanta in orientir v prostoru, vendar pa vseeno njena višina ni pretirana. Nižja objekta pa sta prilagojena višinam okoliškim objektov in tako ne presegata etažnosti P+3. Novo nastali urbanizem na eni strani ustvarja dominantno, po drugi strani pa se podreja in prilagaja obstoječemu tkivu in okolici. Z umestitvijo stolpnice na to območje ga definiramo. Objekt postane veduta v širšem prostoru in vabi ljudi v novonastali regionalni center v Celju. Začetno obliko stolpnice razdelimo na tri dele: poslovni, stanovanjski in skupni del. Vsako nadstropje zavrtimo po osi in nastane zvita forma.

Odlomek avtorskega eseja: Prostor od včeraj, za danes in jutri

Avtorica: **Eva LASIČ**

Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

Pri načrtovanju prostora pogosto razmišljamo o potrebah različnih skupin prebivalcev, torej ne zgolj o aktivni populaciji prebivalstva, temveč tudi o otrocih, mladini, študentih, invalidih, manjšinah ter starih. Ti namreč v načrtovanje, gradnjo in rabo prostora prinašajo nove perspektive in zvišujejo kakovost bivalnega okolja za vse. Razlike med nami dajejo prostoru pestrost rabe in oblikovanja. Običajen, standardiziran človek, za katerega se pogosto načrtuje, namreč ne obstaja, obstaja pa človek v različnih situacijah in obdobjih življenja. Za takega človeka grajen prostor je univerzalen prostor. Tak prostor je grajen po meri vseh in za vse. S tem, ko prostor naredimo dostopen in odprt za različne skupine, izenačujemo možnost kakovosti bivanja in uporabe prostora, kar pripomore k večji enakosti v družbi, s čimer torej omogočimo enake možnosti za vse.

Arhitektura in urbanizem sta med pomembnejšimi akterji, ki podpirajo kakovostno staranje prebivalstva z ustvarjanjem starosti prijaznih okolij, ki spodbujajo zdravje, dobro počutje in socialno vključenost. Z vključitvijo oblikovanja po meri starajočega človeka, starejšim prijaznih javnih prostorov, prostorov skupnosti, cenovno dostopnih stanovanj in tehnologije lahko ustvarimo svet, ki podpira aktivno staranje in predvsem omogoča starejšim, da prispevajo skupnosti in jo soustvarjajo.

Ko razmišljamo o tem, kje bomo živeli, ko se postaramo, Pallasmaa poudarja pomen oblikovanja prostorov, ki spodbujajo družbene povezave. Staranje je lahko osamljena izkušnja, ni pa nujno. Z ustvarjanjem skupnih prostorov znotraj stanovanjskih naselij, kot so vrtovi ali skupne kuhinje, lahko stanovalci spletejo pomembne odnose med seboj. Ti skupni prostori spodbujajo socialno interakcijo in zmanjšujejo občutke izoliranosti in osamljenosti.

Predvsem pri oblikovanju prostora za stare ne smemo pozabiti, da so si zelo različni in celo bolj individualni kot mlajše generacije, saj imajo za seboj izkušnje in zgodbe, ki so jih nabirali vse življenje. Tako bivanje na jesen življenja ni zgolj bivanje za njih same, temveč dom za njihovo življenjsko zgodbo.

Želimo si bivati tam, kjer nam za seboj, ko stopimo čez prag novega doma, ne bo treba pustiti svojega življenja, navad in zgodb, temveč bomo svojo zgodbo prinesli s seboj.

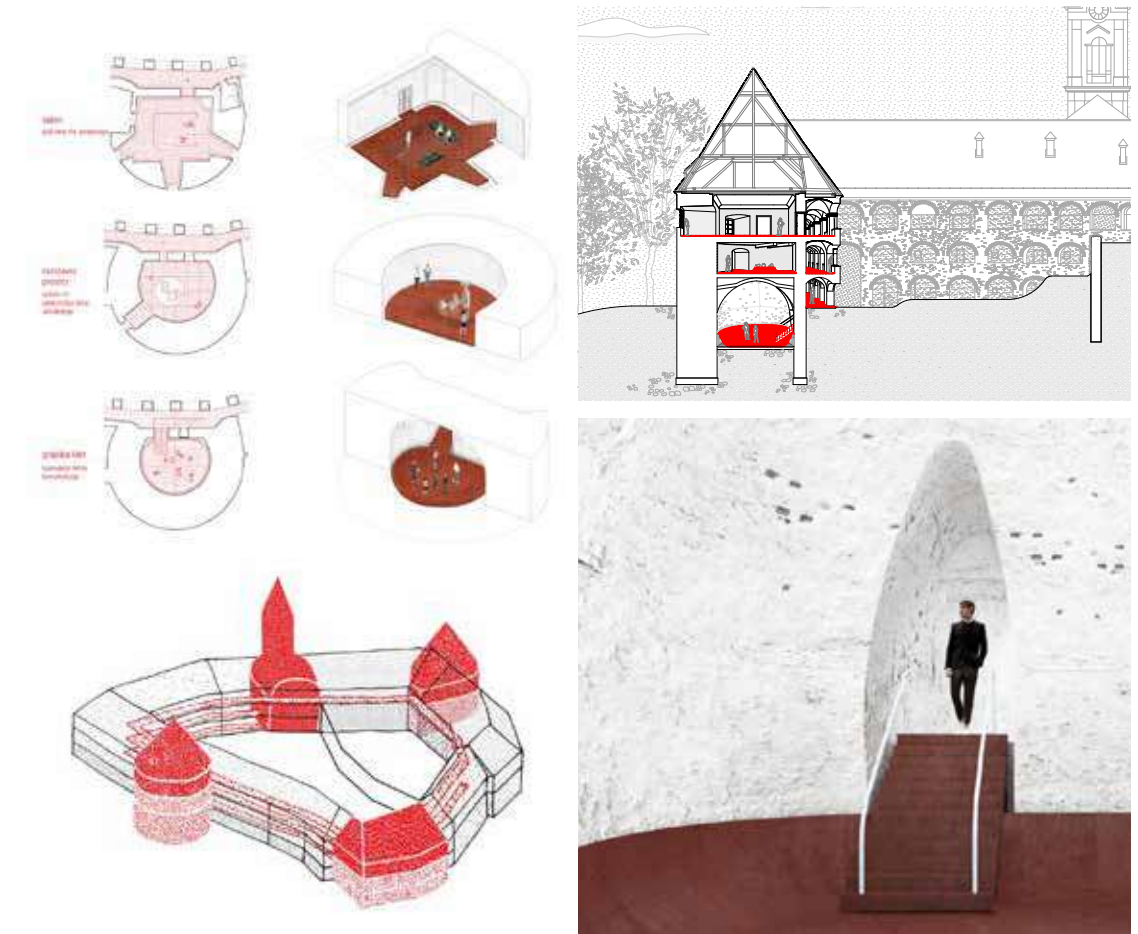
GRAD GRAD

Avtorica: **Eva LASIČ**

z Marijo Plavčak

mentorji: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic, Jure Grohar

Projekt glede na zgodovinski kontekst, lokalno identiteto kraja, ekonomski vidik in turistični faktor odgovarja s postopno prenovo gradu. Najprej bi se prenova odvijala v grajskih stolpih, kasneje pa v traktih, s čimer bi bil enkratni finančni vložek manjši. Obstoječ program gradu bi se ohranil, vendar reorganiziral in popestril s programom grajske restavracije, kavarne lokalne skupnosti in akademije gradnje.

KONSTRUKT

Avtorica: **Eva LASIČ**

z Žanom Krivcem in Elvisom Jerkičem

mentorji: prof. mag. Tomaž Krušec, prof. dr. Matej Blenkuš

Konstrukt je betonska lupina, kot intervencija v prostoru, podprta na zgolj 3 točkah. Opaž konstrukcije je bila PVC vreča, ki smo jo napolnili z betonom in jo nato na lokaciji obesili. Ko se je beton strdil, smo konstrukt obrnili na glavo in dobili zavetje pod betonsko lupino. Konstrukt temelji na logiki nateznih in tlačnih sil.

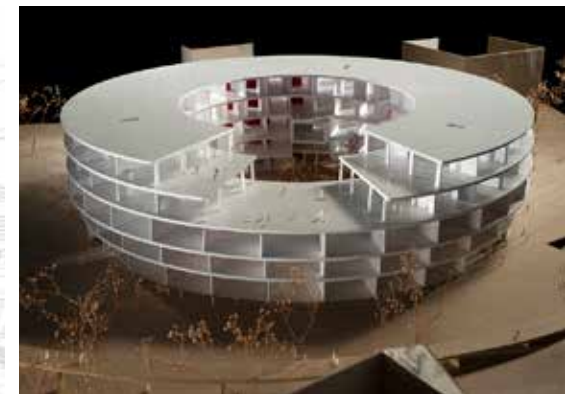
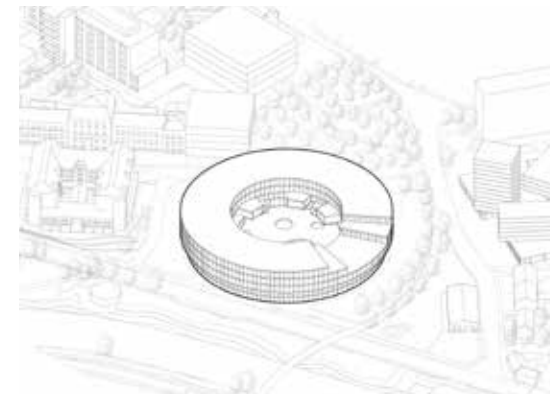
KROG ŽIVLJENJA

Avtorica: **Eva LASIČ**

z Manco Šavs

mentorji: prof. mag. Tadej Glažar, asist. Vid de Gleria, Jure Henigsman

Projekt obravnava problematiko bolnišničnega območja UKC Ljubljana. Problem razpršenosti oddelkov ginekologije in porodništva je privedel do rešitve, kjer sva združili vse oddelke v sklopu enega objekta. Nepravilna/trikotna geometrija ulic, ki omejujejo lokacijo, je privedla do krožne zasnove objekta, ki se na vsako ulico opira enakovredno, prav tako pa nadaljuje niz večanja stavb od Leonišča in Nove porodnišnice. Zaradi omejenosti s cestami sva v objektu ustvarili velik atrij, ki zagotavlja mir, prostor za druženje, ter odpiranje programa v zunanji prostor. Obenem pa atrij predstavlja novo vozlišče in povezavo med Ljubljano in parkom ter stavbami ob Šlajmerjevi ulici.

Odlomek avtorskega eseja: Kako živeti v svetu, v katerem ni narave brez ljudi?

Avtorica: **Vanesa MAČEK**

Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

“Pred časom smo morda mislili, da je U-krivina v stranišču priročna ukrivljenost ontološkega prostora, ki vse, kar splakujemo, odnese v povsem drugo dimenzijo, imenovano ‘Drugam’, čiste stvari pa pusti tukaj. Zdaj vemo bolje: vemo, da gredo odpadki namesto v mistično deželo Drugam, v Tihi ocean ali v čistilno napravo ... Na tej Zemlji ne obstaja Drugam, ne tukaj in ne tam.”¹

Problematično je stanje arhitekture v sodobnem svetu, v katerem izgublja svoj položaj kot avtonomna družbena in kreativna praksa ter vedno bolj postaja zgolj uslužbenka trenutnega sistema. V njem ne deluje več družbeno kritično in tako postaja zgolj tržna dejavnost, podrejena logiki kapitala in konsumerizma. Namesto, da bi se ukvarjala s perečimi družbeno in okoljsko kritičnimi problemi, pogosto izbere lažjo pot ustrežljivosti. Današnji čas zaznamuje preobilje informacij, a hkrati pomanjkanje substance, zatopljenost v neskončno rast in potrebo po ‘več’. Postalo je skoraj samoumevno, da človekova dejavnost naravno okolje poškoduje in degradira. €€\$ sistem, v želji po dobičku in konstantni rasti pogoltne vse pred seboj in za sabo pušča opustošenje in razdejanje. Uporabi in odvrzi.

“/.../ pokrajina Amazonije nam kaže, da je človek sposoben vzajemno delovati z naravo na način, da pokrajino ustvarja in ne uničuje. Pokrajine, ki smo jih tradicionalno dojemali kot divje in vredne zaščite, začenjajo razkrivati, da niso nekaj izključno ‘naravnega’ in tako niso ‘ločene’ od nas. Pravzaprav so mi; verjetno niso nastale brez človekovega vpliva, ampak prav zaradi njega. Ta pogled odpira povsem nov svet možnosti “povečanja” pokrajin, ki nas bodo obdajale v prihodnosti, v zgodovinsko ozaveščeni, relacijski, temelječi na procesu in vzajemno krepilni interakciji z naravo.”²

Realizacija arhitekture od vedno nastaja v tesni povezavi s trenutnim družbeno-političnim dogajanjem, stanje katere zato nakazuje širšo problematiko trenutnega ustroja sistema. Zato je ukvarjanje z arhitekturo vedno ukvarjanje s ‘svetom’, s človekom. Arhitekt je v svoji osnovi vedno vizionar, materializira še neuresničeno vizijo. Naloga arhitekture je preseči pogoje sodobne družbene realnosti in artikulirati novo pozitivno družbeno vizijo. Ni na njenih plečih, da reši svet, je pa njena odgovornost doprinos k usmeritvi razvoja in družbe. S svojo intervencijo arhitekt ustvari prostor, da se stvari lahko ‘zgodijo’, pa naj bodo to medosebne interakcije, samorefleksija ali upor.

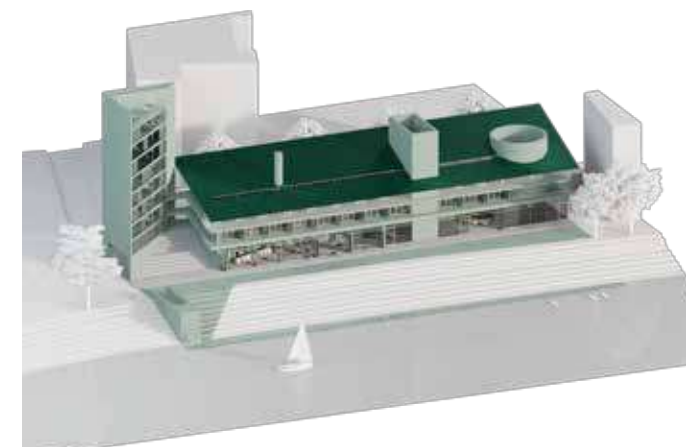
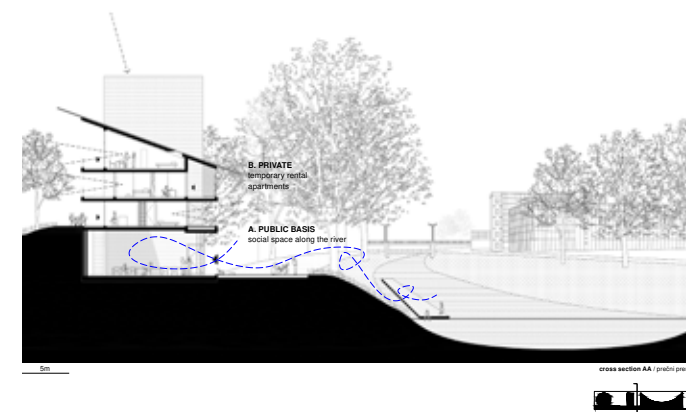
DOWN BY THE RIVER

Avtorica: **Vanesa MAČEK**

z Ano Marijo Snoj

mentorja: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic

Projekt obravnava odprti javni prostor ob reki z aktivacijo nabrežja in privabljanjem življenja k reki. Programska zasnova v pritličju izhaja iz nenavadnega lastništva lokacije. Sestavlja jo serija javnih programov, ki se raztezajo proti reki in zagotavljajo stalen pretok ljudi. Stanovanja v zgornjih nadstropjih izkoristijo višinsko razliko na lokaciji in dostop iz dveh nivojev, tako da se orientirajo bolj proti zaledju in ustvarjajo lokalno vzdušje. V širšem kontekstu mesta projekt postane ena od “entitet”, ki definirajo obrečno os mesta. Deluje kot lokalni aktivator, ki s svojim specifičnim značajem, oživlja območje in ustvarja visokokakovosten javni prostor.

facade detail / izsek fasade

1 Guggen, H. Macas Costa, B. 2014. Urban-nature: Ecology of planetary artifice. V: Ghidoni, M. (ur.), San Rocco: Ecology. Milano: San Rocco, str. 33, 38.
2 Schulz Blank, S. 2014. The pressure of conservation: How the imaginary of “wild” nature was formed and how to get rid ourselves of it. V: Ghidoni, M. (ur.), San Rocco: Ecology. Milano: San Rocco, str. 74–82.

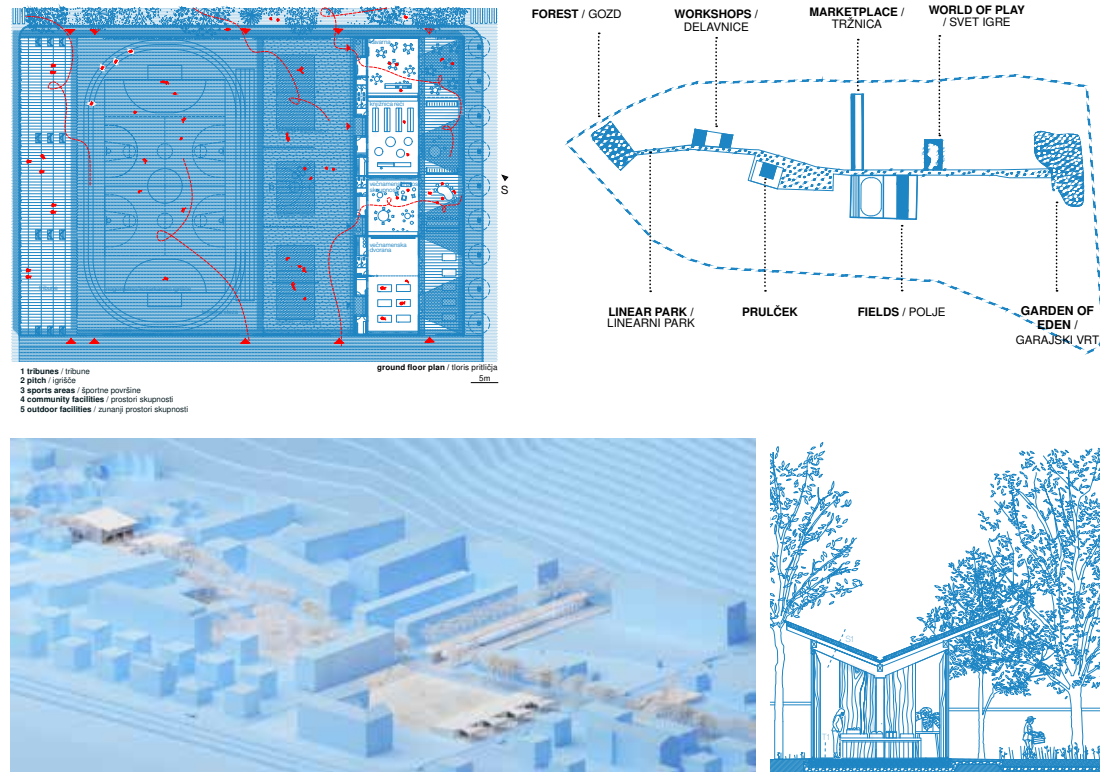
PRULE, URBANA VAS

Avtorica: Vanesa MAČEK

z Evo Lupše

mentorja: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic

Vizija popotresne prenovе Prul, urbane vasi, je simbioza naravnega in urbanega. Na eni strani v ospredje postavlja pomen človeka kot socialnega bitja in medsebojnih stikov ter na drugi strani pomen povezave z naravo ter njene ekološke in psihološke vloge. Vzporedno z obrečno javno osjo se vzpostavi nova lokalna os v notranjosti – hrbtenica Prul oz. linearni park, ki postane povezovalni člen celotne soseske. Nanj so pripete četrtne sobe, ki delujejo kot socialni kondenzatorji, prilagojeni potrebam lokalne skupnosti. Vsaka soba ima svoj karakterno močan značaj z dotičnim javnim programom, obenem pa ohranjajo enovito podobo. Vizija predvideva možnost realizacije v različnem obsegu, glede na različne stopnje potresa – od nadgradnje in intervencije pred potresom, kot začetek revitalizacije četrti, do najhujšega scenarija z zelo močnim potresom, kjer se vizija realizira v celotnem obsegu.

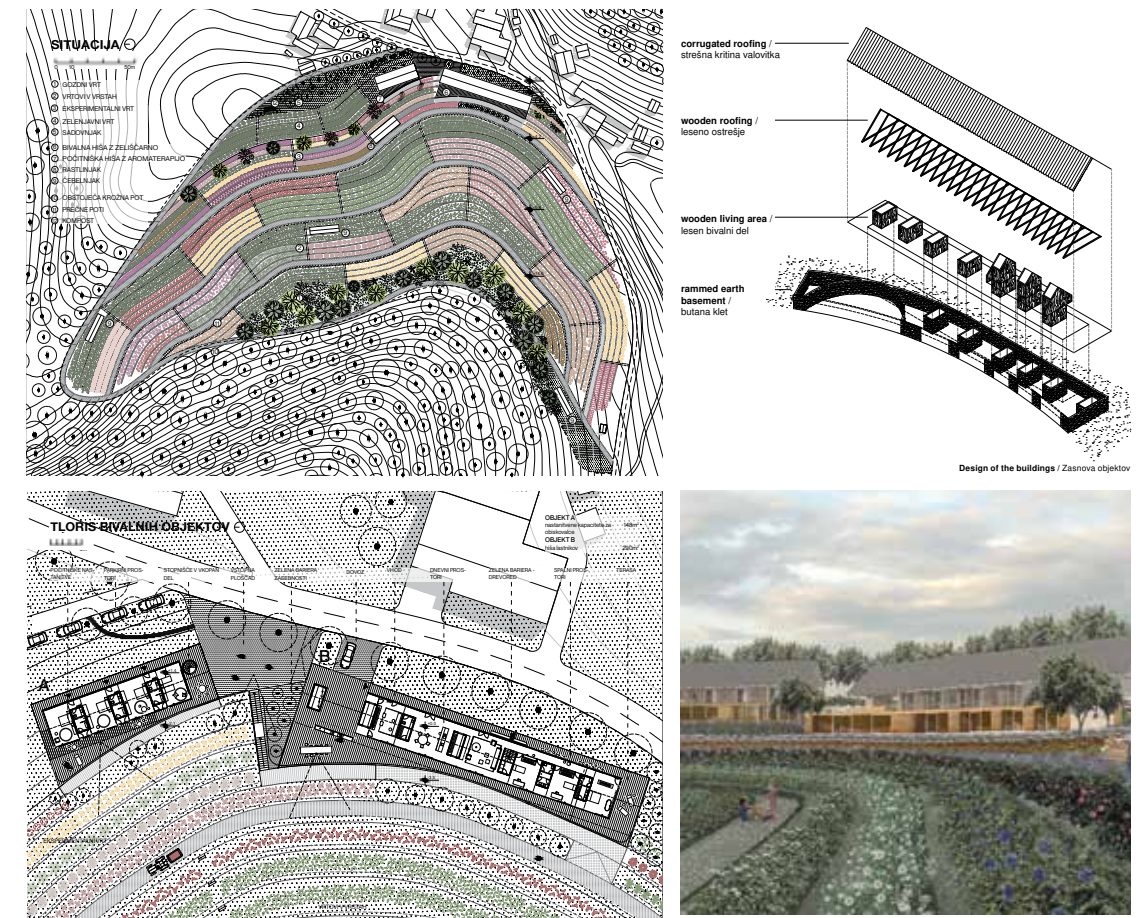
V DEŽELI ZELIŠČ

Avtorica: Vanesa MAČEK

z Evo Lupše

mentorja: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic

Zeliščarna je kmetijski kompleks, ki združuje pridelavo in predelavo zelišč, čebelarstvo in sonaravni turizem. Na obstoječih terasah so zasajeni različni tipi vrtov, z razporejenimi čebelnjaki in gnezdišči za divje opraševalce. Na vrhu grebena sta zasnovana dva objekta – hiša lastnikov z zeliščarno in počitniški objekt z aromaterapijo. Objekta sestavljata vkopani kleti, ki sledita linijam teras, nanju pa sta postavljena podolgovata bivalna objekta, katerih zasnova nadaljuje historično morfologijo okoliških stavb, na katere se oblikovno navezujeta.

Odlomek avtorskega eseja: Živim v sobi

Avtor: **Lovre MOHORIČ**
Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

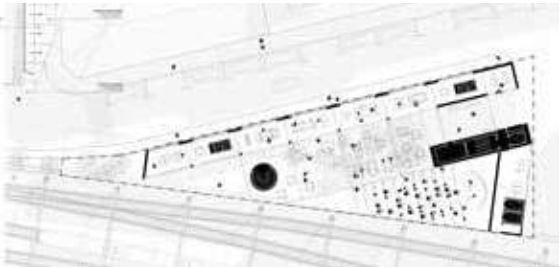
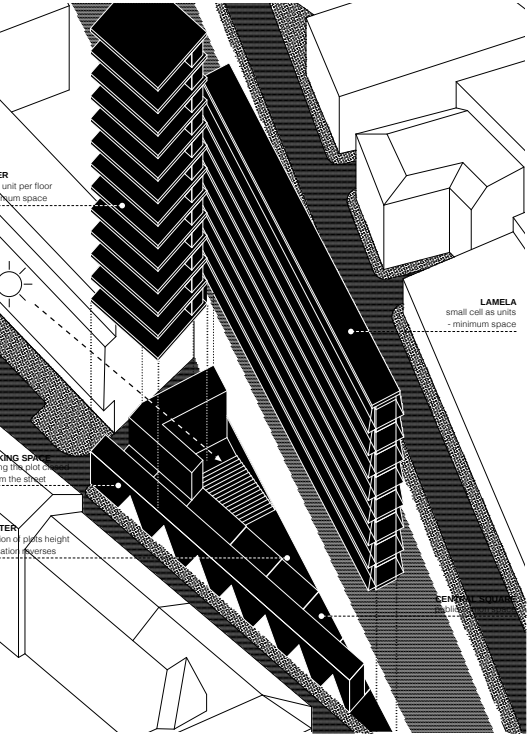
Sobe v stavbi niso omejene na določene funkcije ter so lahko zamenljive glede na uporabo in razporeditev. Tako se ustvari prostorsko zaporedje sob, ujemajoče se z razporeditvijo urbanističnega načrta (Lefaivre, 1997). Kljub temu med investitorji, arhitekti in splošno javnostjo še vedno prevladuje prepričanje, da je dnevna soba najpomembnejši prostor v hiši, medtem ko so spalnice pogosto potisnjene v vlogo funkcionalnih prostorov brez značaja. Ker družbene spremembe še naprej spreminjajo način, kako ljudje uporabljajo in živijo v svojih domovih, na primer trend, da mladi ostajajo doma dlje in svoje spalnice spreminjajo v večnamenske prostore za bivanje, je nujno vnovič razmisliti o našem pristopu k načrtovanju domov. Namesto osredotočanja zgolj na posamezne prostore moramo na dom gledati kot na prostorsko celoto, odprt skupek prostorov, ki jih je mogoče prilagodljivo razporediti, da se prilagodijo spreminjajočim se potrebam in drugačnim življenjskim slogom. Potreben je nov jezik, ki bi se odzval na spreminjajoče se gospodinske vzorce in življenjske sloge, namesto da bi spodbujal monofunkcionalne prostore, ki dajejo prednost eni sobi pred drugo. Če se ozremo na zgodovinske primere, se lahko iz preteklosti naučimo oblikovati nove predloge za organizacijo bivalnih prostorov.

Predlagane rešitve stanovanjske krize pogosto dajejo prednost gradnji večjega števila stanovanj, namesto da bi razmišljali o tem, kakšne vrste stanovanj naj se gradijo (Jensen et al., 2019). Po mojem mnenju sta potrebna nov jezik in pristop, ki se odzivata na hitro spreminjajoče se vzorce gospodinjstev in življenjske sloge ter odgovarjata na nastajajoča vprašanja v predlogih za organizacijo bivalnih prostorov. Zgodovinsko gledano so se človeške družbe vedno organizirale okoli želje po skupnosti, vendar sodobne težnje po večji osebni avtonomiji niso dolgoročno trajnostne in vzdržne (Mellbye, 2018). Zato obstaja potreba po širši paleti možnosti za tiste, ki živijo sami, vključno z možnostjo življenja v majhnih kolektivih, kjer je mogoče deliti vire in ohraniti zasebnost posameznika. Velika hiša s številnimi sobami lahko predstavlja okolje za sodoben alternativni način življenja.

ODD LOTS

Avtor: **Lovre MOHORIČ**
z Aleksandrom Miškovičem
mentorji: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic, Andraž Tufegžić

Parcela se nahaja na ulici Landstrasse blizu središča Dunaja. Parcela po višini sledi železnici in se dviga nad ulico, ki se spušča ob njenem robu, tam sta dva izrazita vhoda, po eden na vsaki strani povezuje parcelo s cesto. V pritličju označi rob lokacije dolga in ozka lamela ob ulici. Nasproti nje blok zaznamuje stik parcele z železnico, vmes pa ostane prostor za dolg in ozek trg, ki povezuje oba vhoda na obeh straneh. Višja nadstropja odražajo to kompozicijo, pri čemer dolga plošča, ki sledi železnici, prekriva osrednje dvorišče. Program je oblikovan gradientno, s spodnjim delom, ki se začne z javnim trgom, gledališčem na stopnišču in delavnicami, ki so delno odprte proti obstoječi ulici in popolnoma odprte proti trgu. Druga nadstropja so namenjena polzasebni in kolektivni rabi, ta nadstropja postanejo dnevni prostori stavbe. V višjih nadstropjih se pojavita dve tipologiji bivanja. Majhne celice utelešajo eksistenčni minimalni način življenja, ponujajo le majhen zasebni prostor, ki vsebuje prostor za delo, spanje in shranjevanje osebnih stvari. Dnevne sobe in kuhinje so kolektivne, kar spodbuja srečevanje in druženje z ljudmi. Nasprotno pa stolpnica predstavlja življenje v skrajnem, maksimalnem prostoru, saj je vsako nadstropje namenjeno le enemu stanovanju.

BUILT TO LAST, RESILIENT BUILDING IN ROTTERDAM

Avtor: **Lovre MOHORIČ**

s Pavlino Hertingeral in Loro Stoyanovo

mentorji: prof. Stephen Bates, prof. Bruno Krucker

Z nenehnim raziskovanjem trajnostnega razvoja Evropskega mesta in iskanjem definicij za trajnostno arhitekturo smo pri projektiranju načrtovali ravnesje med stavbo posebnega značaja na eni strani, ki lahko sčasoma spremeni svojo uporabo, in status po drugi strani. To novo razmišljanje nas je usmerilo k gradbenim praksam iz preteklosti, uporabljajoče tisto, kar je pri roki, ali spreminjajo že obstoječe, pa tudi k novejšemu razmišljanju, na primer k razmišljanju o stavbi kot banki materiala, ne sporočajoči trajnosti in uporabnosti nujno s svojo obliko, temveč z materialnimi viri, utelešenih z stavbo. Z oblikovanjem objekta smo dosegli široko in poglobljeno razumevanje trajnosti, ki daleč presega tehnično ali performativno raven ter se ukvarja tudi s časom in kulturo. Navsezadnje morajo biti stavbe vpete v svoj položaj in kraj. Oblikovanje objekta, odpornega na spremembe, je ključno, saj objekt postane trajen, hkrati pa se zavedamo, kaj je minljivo.

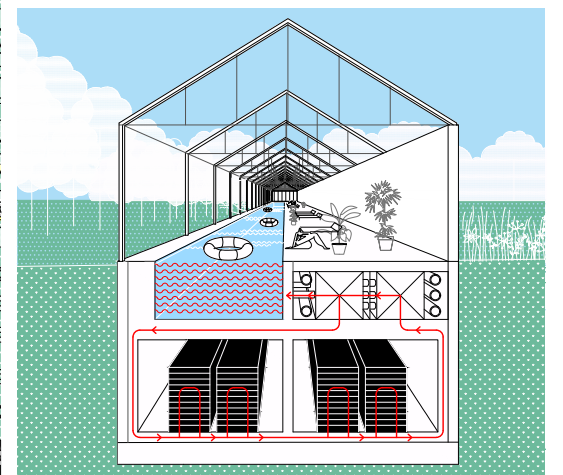
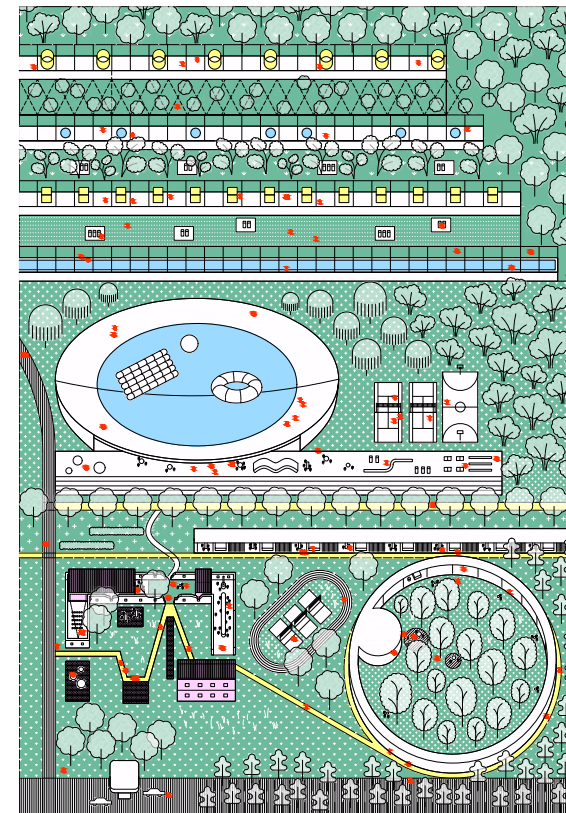
SERVER TERMAE

Avtor: **Lovre MOHORIČ**

z Izo Oblak

mentorji: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic, Jure Grohar

Projekt »Sever terme« vpeljuje nove sodobne programe – farmo strežnikov s termami, ki oživljajo trenutno zapuščeno krajino. Strežniki so podatkovne enote z več računalniki, ki so masovno zbrani na enem mestu in proizvajajo ogromne količine odvečne toplote, katero bi preusmerila v ogrevanje objektov na parceli. Nad strežniki zrastejo terme, prežete z naravo, v bližini pa se pojavi ogrevano jezero konkavne oblike, ki pripomore k večji turistični prepoznavnosti. Z ohranitvijo naravnega okolja ter kulturno dediščino v ruševine kmetije integrirava skupek različnih programov, ki bi jo ponovno oživili. Nastanitve kot dve identiteti omogočita različno bivanje in povežeta parcelo v celoto. S tem se vzpostavi simbioza programov. Cilj je razviti dejavnosti za prosti čas, kulturo, šport in rekreacijo ter z njimi povezano infrastrukturo.

Odlomek avtorskega eseja: Veččutno doživetje arhitekture

Avtorica: **Tina RUDOLF**

Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, Univerza v Mariboru

Pri spoznavanju tematike veččutnega doživetja arhitekture mi je najbolj pomagala knjiga avtorja Juhanija Pallasmaa z naslovom Oči kože. Skozi avtorjevo besedilo sem spoznala, da je razlog za mojo nevednost o tej temi najverjetneje izpostavljen v sami knjigi, saj je svetovna civilizacija skozi številna stoletja obravnavala vid kot najpomembnejši čut. Med hojo po hodnikih, osvetljenih z dolgimi linearnimi potezami, sem začutila rahlo višanje in nižanje terena, kar mi je otežilo hojo. Os izgnanstva me je po rahlem neprijetnem vzponu pripeljala do črnih osno odpirajočih se vrat. Težka in na otip hladna kovinska vrata so me vodila do zunanjega prostora, kjer sem takoj zaznala vonj svežega zraka in zelenja ter odmev mesta.

Znašla sem se na vrtu z visokimi betonskimi koriti, prekritimi z zelenjem. Neenakomerna kamnita podlaga terena vrta mi je otežila hojo in spodbudila občutek nestabilnosti. Ob premikanju med betonskimi koriti sem občutila hlad materiala. Zaradi ponavljajočih se betonskih elementov sem postajala izgubljena, neorientirana in ujeta v navidezno neskončnem labirintu. Edini izhod iz labirinta mi je predstavljal pogled v modro neskončno nebo. Arhitekt je s takšnim oblikovanjem prostora želel vzbuditi spomine na počutje prisilno preganjanih Judov (po The Libeskind building, Architecture retells German-Jewish history, 2021).

Posebna izkušnja, ki me je globoko pretresla, je bila pot po osi holokavsta, ki se konča v neortogonalnem stolpu. Ob vstopu skozi težka osno odpirajoča se vrata sem zaznala vonj vlage. Po prilagoditvi oči na popolno temo sem opazila, da sem se znašla v visokem in temačnem prostoru, oblikovanem iz nepravilnih in ozkih kotov. Gole betonske stene so izžarevale neprijeten hlad. Edini vir svetlobe je bila ozka reža, visoko v steni, ki je komaj osvetljevala prostor. Ob premiku v najožji kot prostora se je občutek hladu še okreпил. Naježil mi je kožo.

Občutila sem utesnjenost, brezizhodnost in osamljenost, kar je še dodatno podkrepila popolna tišina. Na jeziku sem okusila neznano grenkobo. Dramatično padajoča svetloba je bila edina sled upanja, da bom našla pot iz tega prostora. V naslednjem trenutku je upanje postalo nerealno zaradi oddaljenosti vira svetlobe.

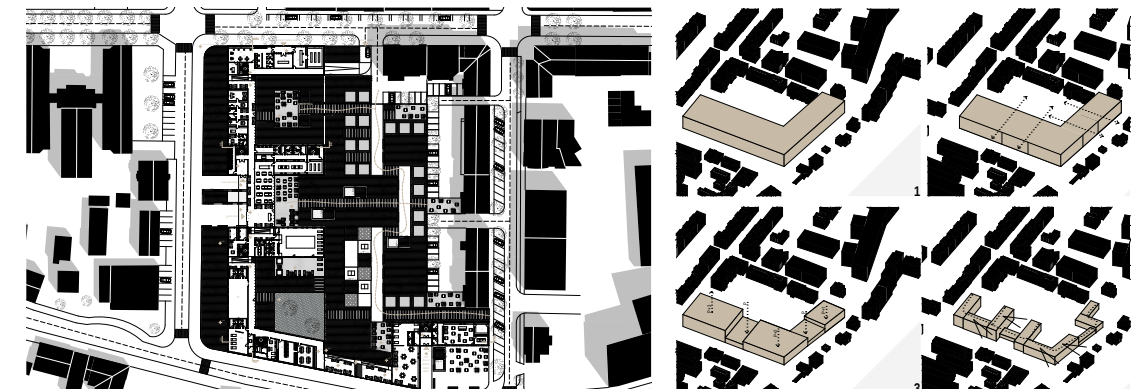
Z opisom arhitekturnega doživetja lahko podkrepim tezo, da so arhitekture ustvarjene z namenom, da nas ganejo in v nas vzbudijo občutke – bodisi pozitivne, negativne ali nevtralne. Vsekakor pa se nas dotaknejo. Menim, da je eden izmed glavnih razlogov za ustvarjanje arhitekture ta, da pusti na človeku določen vtis.

MEDGENERACIJSKI CENTER MARIBOR

Avtorica: **Tina RUDOLF**

mentorji: doc. Robert Potokar, doc. dr. Vanja Skalicky Klemenčič, asist. Anja Patekar

Projekt Medgeneracijskega centra Maribor sestavlja več objektov, ki so v območju razporejeni na način, da zagotovijo zahtevane programe in upravičenost izrabe prostora. Osnovna ideja urbanizma je zaključiti nedokončan kare na območju obdelave. Projekt vključuje pet stavbnih volumnov, ki imajo v pritličju razporejene različne javne programe. Trije volumni vsebujejo glavne programe: domskega, stanovanjskega in dnevno varstvenega. Med njimi sta steklena povezovalna pritlična objekta. Pravokotniki, iz katerih je sestavljen objekt, so orientirani in povezani, tako da hkrati zapirajo kare in ustvarjajo notranja dvorišča za rabo stanovalcev, privabljajo obiskovalce s poglobljenostjo v osrednjem delu na zahodu in tvorijo nov trg na vogalu Koroške ceste in Kočevjarjeve ulice. Posebna pozornost je pri snovanju kompleksa namenjena tudi trajnostnemu konceptu in ureditvi zunanjih površin.

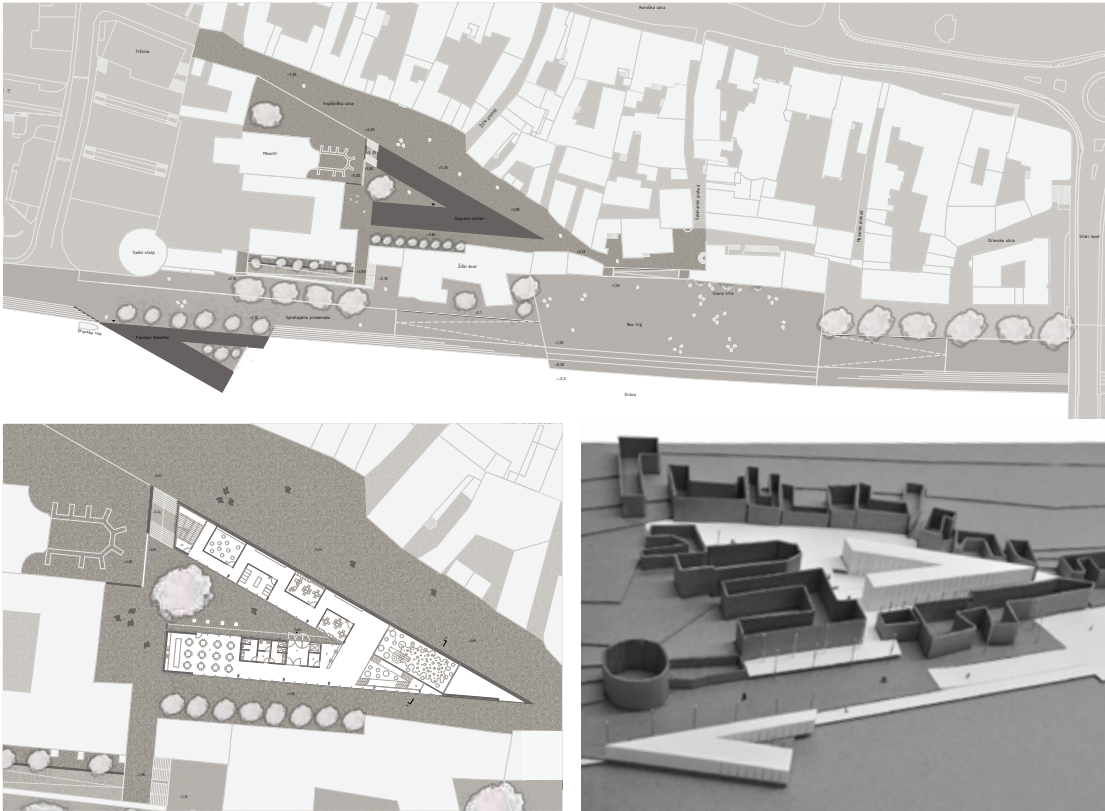
MARIBOR NA DRAVI I LENT III.

Avtorica: Tina RUDOLF

z Emo Vrecl

mentorji: doc. mag. Andrej Černigoj, asist. viš. pred. Tomaž Ebenšpanger

Osnovna ideja projekta sloni na vrnitvi obrečnega prostora in historičnega dela Lenta pešcem in kolesarjem. Zaradi želje po obuditvi življenja tega dela mesta so povezani tržnica, nova ureditev Vojašniške ulice z novo obrečno ureditvijo celotnega območja – novim trgom in sprehajalno promenado ob reki Dravi. Na območju obravnavane zunanje ureditve sta vstavljena nova paviljona. Objekta sta umeščena na levem bregu reke Drave med Sodnim stolpom in Starim mostom. Zasnovana sta v obliki trikotnika. Spodnji paviljon sledi obliki obrežja in se vedutno odpira proti območju starega Lenta in reke Drave. Zgornji paviljon pa sledi linijam Vojašniške ulice in sosednjih objektov. Njegovi kraki in pogledi so usmerjeni proti minoritom. Posebnost obeh objektov je razmerje med odprtim in zaprtim, saj sta severni fasadi obeh paviljonov brez odprtij.

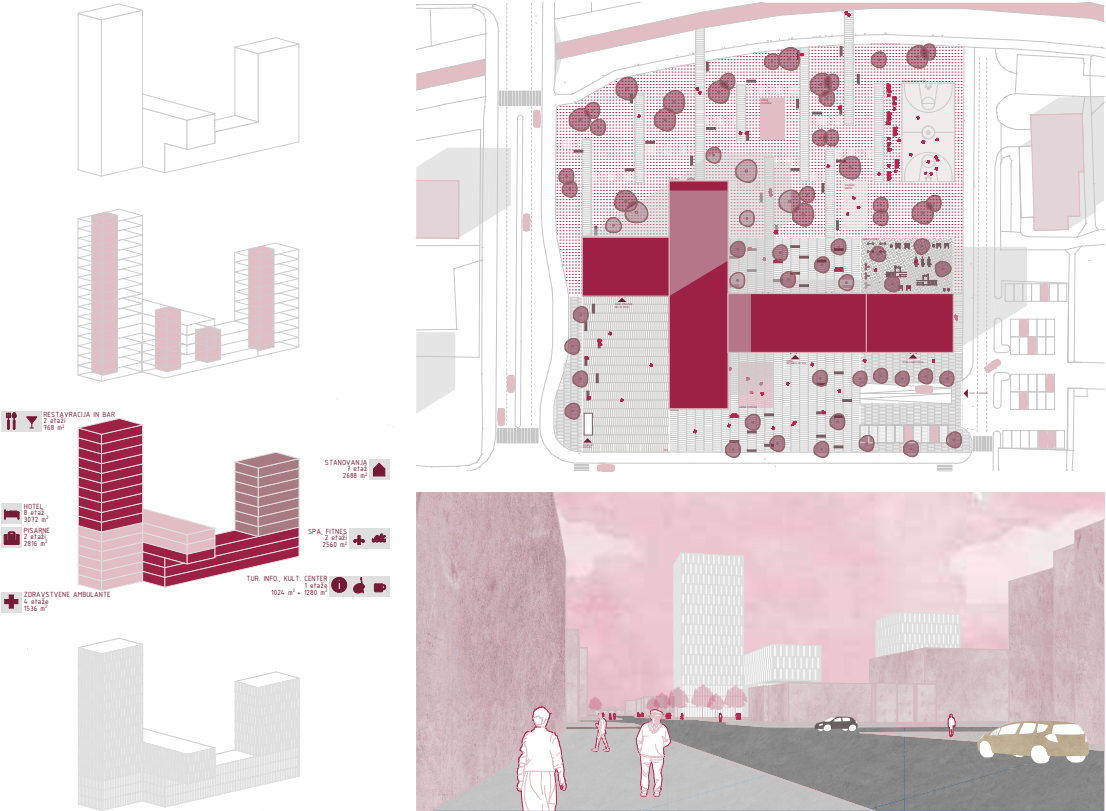
MODERNISTIČNO VELENJE

Avtorica: Tina RUDOLF

z Emo Vrecl

mentorji: doc. Nande Korpnik, asist. dr. Marko Jaušovec, asist. Anja Patekar

Obravnavano območje se nahaja v Velenju. Natančneje v bližini križišča glavne vpadnice, Šaleške ceste, ki povezuje Grad Šalek in Velenjski grad ter pomembne mestne Kidričeve ceste. Na območju je zasnovan kompleks z mešanim programom (javni in stanovanjski program), ki sestoji iz stolpnice, lamele, konzole in stolpiča. Pred objektom na južni strani se nahajajo urbano območje trga, tržnica in območje hitrega parkiranja. Pred objektom na severni strani so urejene zelene in tlakovane površine s številnimi potmi, ki vodijo k reki Paki, kavarna, zunanji fitnes, vodne površine, otroška igrišča in košarkarsko igrišče. Fasada je v spodnjih treh etažah celotnega objekta zapolnjena s steklenimi fasadnimi paneli. V ostalih etažah gre za igro dveh različnih fasadnih panelov, ki v primeru lož nudijo možnost premikanja.

Odlomek avtorskega eseja: K združevanju starega in novega

Avtor: **Marko STAVREV**
Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

Arhitektura je več kot le fizična zgradba. Je prostor, kjer ljudje doživljajo, komunicirajo in ustvarjajo pomen. V središču arhitekture so ljudje in njihove izkušnje. Vedno me je privlačila arhitektura in njeno oblikovanje. Ustvarjalni proces ima zelo resničen čar in pomen. Osebno menim, da bi morali arhitekti vedno začeti s svinčnikom.

Ideja, utelešena v preprosti črti, na praznem listu papirja. Z našimi rokami lahko izrazimo svoje najgloblje misli in čustva ter tako oblikujemo svet okoli sebe. Razmišljujoča roka ni samo orodje za oblikovanje, ampak sredstvo izražanja. Kot je nekoč dejal Juhani Pallasmaa: "Roka je vidni del možganov." Svoje najgloblje misli in čustva lahko izrazimo skozi svoje roke ter oblikujemo svet okoli sebe. Misleča roka ni le orodje za oblikovanje, temveč sredstvo za izražanje.

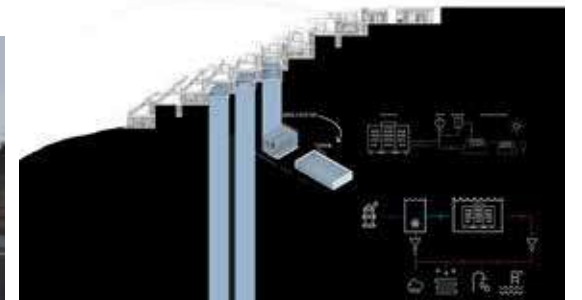
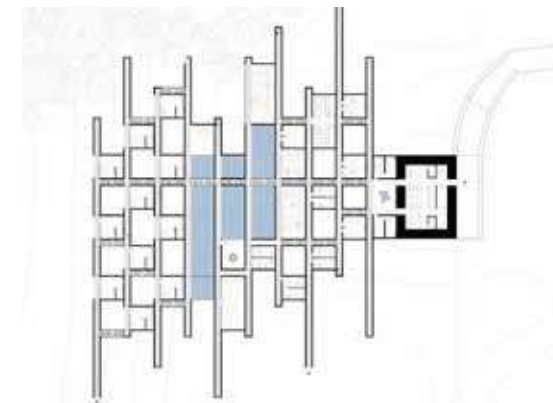
In tudi sam se vsakič, ko začnem nov projekt, ko sedim za mizo s svinčnikom v roki, prenesem v svet, kjer se pojmljivo sreča s nepojmljivim. Misleča roka, povezava med umom in fizičnim svetom, je tisto, kar nam omogoča ustvarjanje arhitekture, ki resnično odmeva z duhom človeka. Z besedami Louisa Kahna: "Odlična stavba se mora začeti z nedoločljivim, mora iti skozi merljiva sredstva, med procesom oblikovanja, na koncu pa mora biti nedoločljiva."

DATA LANDSCAPES – MED KAMNOM IN VODO

Avtor: **Marko STAVREV**
z Andreo Šundovsko, Maticem Antolovičem, Jašo Benčičem in Blažko Ilovár

Natečajna naloga je zahtevala inovativen način reuporabe nekdanjih bunkerjev z umestitvijo podatkovnega centra in dodatnega programa. Sant'Anna d'Alfaedo je lepa pokrajina z bogato naravno in kulturno dediščino. Lokalni kamnolomi, terasaste pokrajine, megla, vino, fosili je le nekaj elementov, ki so vplivali na razvoj projekta ter so se v kasnejši fazi pojavile kot različne sodobne reinterpretacije. Ko preučujemo obstoječe strukture in njihov položaj v kontekstu, je razvidna določena dualnost, spredaj vidimo umetne človeške tvorbe – hiše, v ozadju pa narava – pašnike z miroljubnimi živalmi. Tudi naš projekt z umestitvijo podatkovnega centra v to občutljivo lokacijo namiguje na podobno dvojnost. Oblikujeta se dve pokrajini. Digitalna pod zemljo, naravna pa nad njo.

Podatkovni centri naj bi se hladili tako, da so v celoti potopljeni v vodo, in jo tako hkrati segrevajo, ta pa se nato se racionalno uporablja za potrebe termalnega kopališča. Program vključuje tudi prostore, namenjene obiskovalcem za oddih in umik iz mesta.

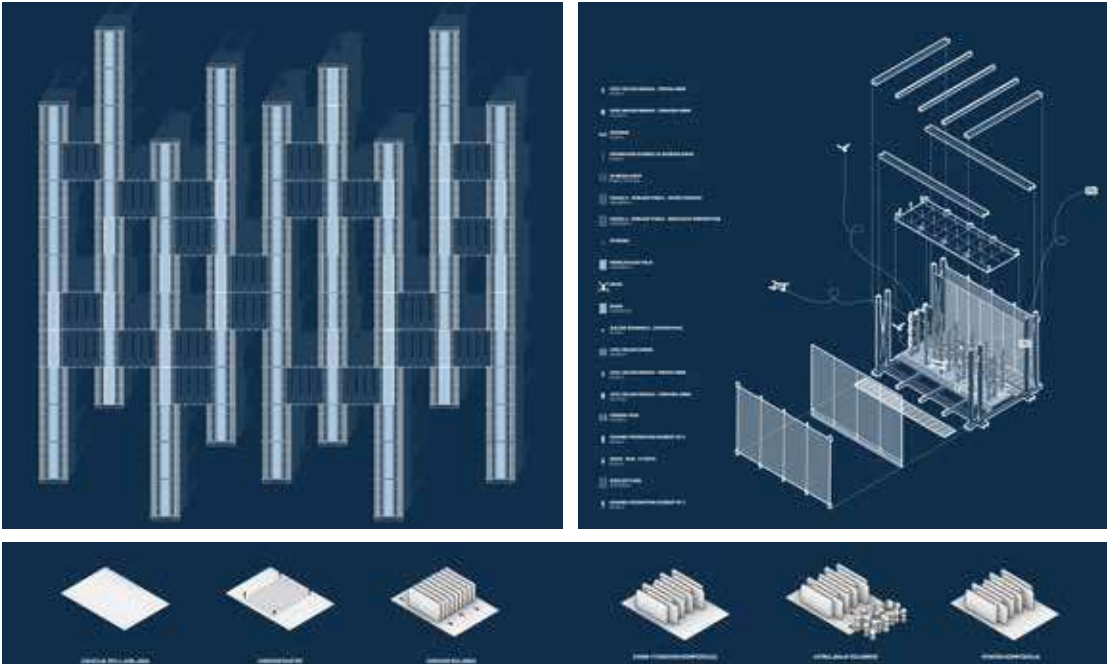

VERTIKALNO KMETOVANJE

Avtor: **Marko STAVREV**

mentorji: izr. prof. dr. Lucija Ažman Momirski, asist. dr. Tomaž Berčič, asist. dr. Andrej Mahovič

Množično kmetovanje povzroča kar nekaj težav: približno 80% svetovnega krčenja gozdov je poganjajo kmetijske skrbi, hkrati kmetijska zemljišča po svetu postajajo vse bolj neprimerna za pridelavo. Na podlagi določenih meritev je že 25% vseh kmetijskih zemljišč ocenjenih kot močno degradiranih, nadaljnjih 44% pa jih je zmerno ali rahlo degradiranih. Od 33% do 50% vse hrane, proizvedene na svetu, se nikoli ne poje, vrednost zavržene hrane pa je več kot milijardo dolarjev. Dobra novica je, da digitalni in tehnološki napredek prevzemata industrijo in izboljšujeta celotno vrednostno verigo hrane. Vertikalno kmetovanje je proces gojenja hrane v navpično zloženih plasteh, ki proizvaja hrano v zahtevnih okoljih, kjer ni na voljo ustrezne zemlje. Postopek porabi 95% manj vode, manj gnojil in prehranskih dodatkov ter nobenih pesticidov, hkrati pa povečuje produktivnost. 1ha tradicionalne kmetijske zemlje lahko nadomestimo z velikostjo enega košarkaškega igrišča sodobnega vertikalnega kmetovanja. To pomeni, da rabi 99% manj prostora. Projekt izhaja iz vernakularne arhitekture v Sloveniji, koruznjaki in kozolci so reinterpretirani na sodoben način.

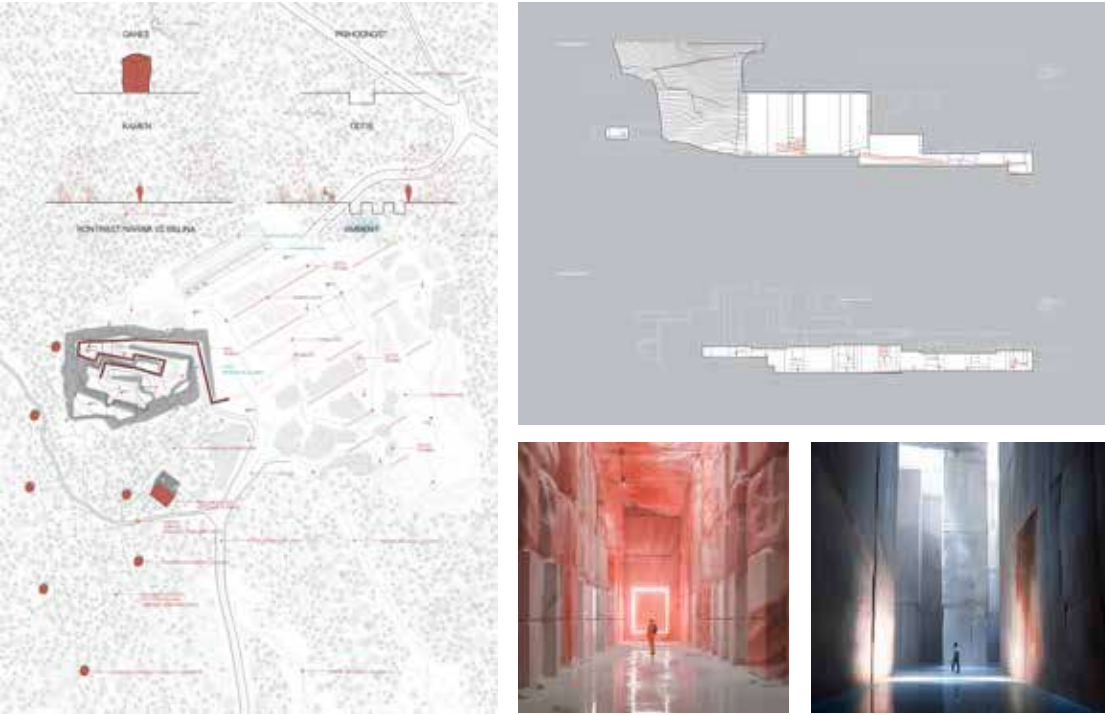

KAMNOLOM LIPICA 2

Avtor: **Marko STAVREV**

mentorji: izr. prof. dr. Lucija Ažman Momirski, asist. dr. Tomaž Berčič, asist. dr. Andrej Mahovič

Kamnolom Lipica 2 je velika jama na robu Krajinskega parka Lipica, ki je zaradi izrazito vertikalnega načina izkopa težaven tako za eksploatacijo kot sanacijo. Po zakonu bi morali kamnolom, ko bi ga nehali izkoriščati, zasuti in vzpostaviti prvotno stanje. Ob obisku prostora smo bili vsi navdušeni, višina stropa, preplet sence in svetlobe, tekstura, barva in temperatura kamna, vzdušje, opazne arhitekturne lastnosti, so pritegnile naša čutila. Brez spreminjanja strukture kamnoloma sem izoblikoval sodoben sezorični muzej, v katerem so postavljene “site specific” umetniške instalacije. Razgledni stolp je postavljen kot edini vertikalni element.

Odlomek avtorskega eseja: Hitra arhitektura

Avtorica: **Maja Julijana ŠKET**
Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

»Prebudim se ob rezkem zvoku piskanja. Pametni robotski delavci postavljajo nove enote, podobne moji. Pomislim, začeli so predvčerajšnjim, in upam, da bo čez en teden že konec neznosnega hrupa. Vsaj nazadnje so postavili celotno naselje v desetih dneh. Sicer pa se bom kmalu preselil. Kaj se bo zgodilo z mojo bivalno enoto v Iranu? 'Pametni prijatelj' pravi, da za to poskrbijo drugi. Enoto naj bi poslali naprej v Afriko, kjer bo služila komu drugemu. To me v bistvu ne zanima. Še dobro, da si jaz lahko privoščim novo.«

Pospoševanje produkcije in skrajševanje življenjske dobe arhitekture sta procesa, ki ju narekuje tržno usmerjen svet. Arhitektura pod pritiskom kapitala ne more misliti lastnih problemov, si ne more zastavljati svojih nalog in tako postaja predmet masovne proizvodnje in hitre konzumacije. V tem pogledu se približa zgodbi tekstilne industrije, ki jo vse bolj prepoznavamo kot uničujočo dejavnost za okolje in za ljudi. Približno polovica vseh pridobljenih surovin na svetu se nameni gradbeni industriji. Kljub vidnemu vplivu, ki ga ima gradnja na okolje, novogradnje še vedno rastejo kot gobe po dežju. Ni videti, da bo temu kmalu kaj drugače.

Primer je projekt mega-urbanističnega kompleksa sredi puščave. Tako imenovano pametno mesto, ki naj bi predstavljalo primer nizkoenergijskega, brezogljivega sistema. Novo vertikalno mesto sredi puščave, dolžine 170 km, vredno stotine milijard naj bi poganjali obnovljivi viri energije, živelo pa naj bi ob pomoči umetne inteligence. Koncept, naznanjen leta 2021, naj bi zgradili v pičlih devetih letih. Arhitektura je v svoji materialnosti nekaj trajnega. Menim, da je lastnost dobre arhitekture njena (vz)trajnost v prostoru. Premišljeno zasnovana arhitektura je zmožna kljubovati spremembam v okolju in z manjšimi prilagoditvami zadostiti različnim rabam skozi daljše časovno obdobje.

Načrtovanje stavb danes, kljub zagotovitvi v teoriji, v praksi še zmeraj ne upošteva uporabnosti stavbe v daljšem časovnem obdobju, niti njene prilagoditve drugačni vsebini. Prav tako se premalo misli na gradbeni material, ki ostane po rušitvi stavbe. Medtem ko ukinjamo brezplačne plastične vrečke, odpadki gradbene industrije predstavljajo tretjino vseh odpadkov človeštva. Večine gradbenih odpadkov nikakor ni mogoče ponovno uporabiti. To predstavlja velik problem, ki nas danes, ko je na Zemlji še prostor za odvoz odpadkov, ne skrbi.

Kako dolgo si bomo takšno prakso gradnje še lahko privoščili?

NA TRGU UMETNOSTI

Avtorica: **Maja Julijana ŠKET**
z Moniko Golob, Saro Sinjur, Anamarijo Skobe in Mašo Pavlič
mentorja: prof. Mitja Zorc, asist. Tadej Urh

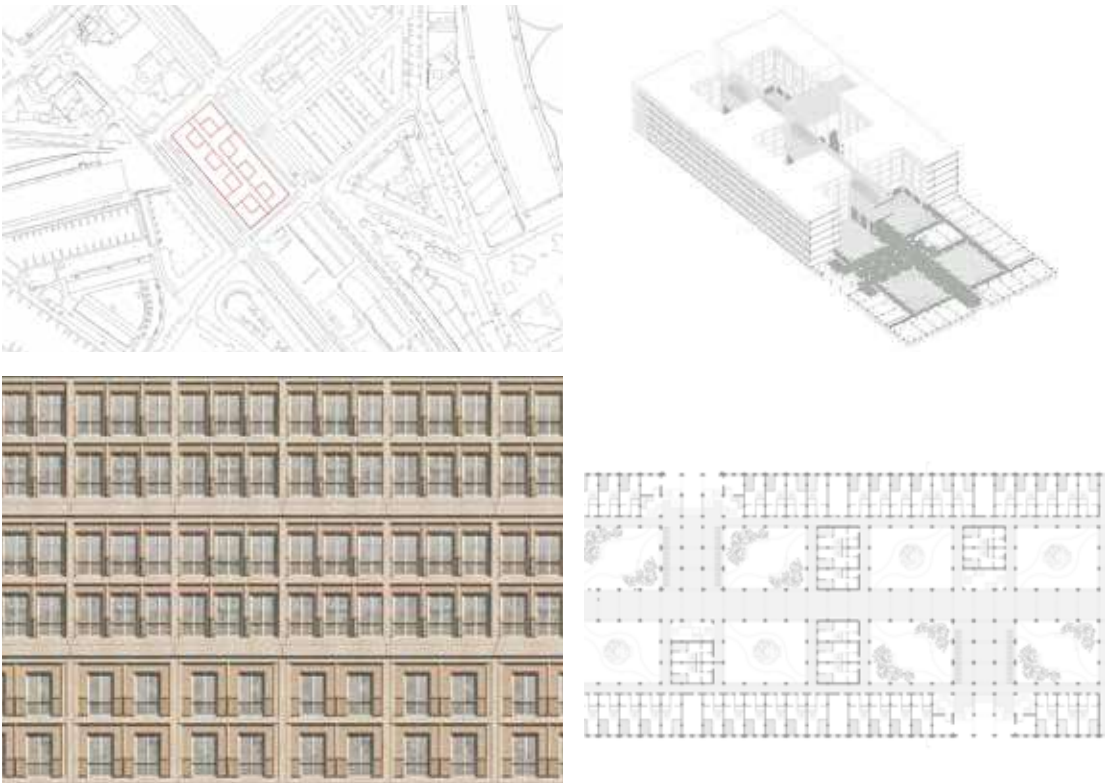
Cilj projekta je dopolniti in izboljšati obstoječi prostor nekdanje vojašnice. Osrednja točka postane mesto, kjer »manjka« del obstoječe stavbe Domagkateliers. Dve novi stavbi sta zasnovani tako, da dopolnjujeta prostor in sosesko. Ustvarjen je nov javni trg, ki oblikuje odnos med obstoječim stavbnim fondom in novim posegom. Umetniški ateljeji, galerija, večnamenski javni prostor in bivanje so združeni v stavbni ansambel. »Elipsa« gosti javni program in umetniške ateljeje. »Stolp« sestavljajo stanovanjske enote, oblikovane z idejo čimvečje prilagodljivosti uporabe in organizacije stanovanj. Konstrukcija obeh stavb je hibridna, leseni okvir z betonskimi jedri in podporami.

PALAZZO OF RYTHMS

Avtorica: **Maja Julijana ŠKET**
mentor: prof. Hans van der Heijden

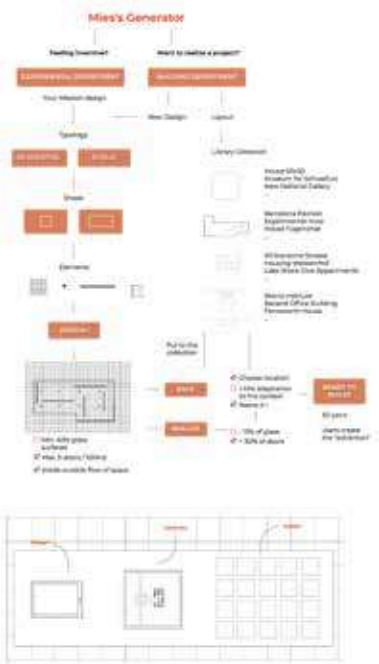
Projekt se osredotoča na fenomen tipologije italijanske mestne palače, ne kot historičnega tipa, temveč kot živega modela, ki lahko spodbudi arhitekturni premislek danes. S konvergentno metodo oblikovanja sta bila tipologija in konstrukcija preučevani sočasno. Cilji so bili prepoznavna in reinterpretacija vzorcev in lastnosti mestne palače s perspektiv tipologije in tektonike. Glavni medij raziskovanja in predstavitve je bila arhitekturna risba kot osnovna arhitekturna prvina. Projekt se nahaja v Rotterdamu, v bližini mosta De Hef. Zasnova zajema stanovanjski program in skupnostne prostore (vrt na strehi, co-working, igrišče ...). Cilj predloga je bil ustvariti dva značilna tipa stanovanj, zasnovana kot sestav sob (4-sobno stanovanje velikosti 80 m2 in 3-sobno velikosti 100 m2). Zasnova stanovanj je bila premišljena skozi dnevni »življenjski scenarij« namišljenih prebivalcev, da bi omogočila kakovostno in udobno bivanje.

DOUBLE EXPOSURE. LILLY AND MIES EXHIBIT

Avtorica: **Maja Julijana ŠKET**
s Thereso Kunkel, Carolino de Moura, Matilde Alexio, Lukasom Jusasom, Killianom Patersonom
Jeanine Boch, Martinom Bumbalom in Zhiwei Liu
mentorji: prof. Andres Lepik, Clara Pollack, Laura Martinez, Sina Brueckner-Amin

“Double Exposure. Lilly and Mies Exhibit” osvetljuje razstavljalno dejavnost Miesa van der Roha in Lilly Reich z novo perspektivo. Skupina študentov arhitekture s Tehnične univerze v Münchnu je raziskovala odnose in (ne)povezanost med Miesovimi zgrajenimi deli in njegovo skupno razstavljalno dejavnost z Lilly Reich. Ob razvijanju osebnih stališč in poglobljanju individualnih interesov je nastal kolaž različnih tematik. Kritični pristop v seminarju »Mies Exhibits. Exhibiting Mies« pod vodstvom prof. Andresa Lepika je rezultiral v večplastno razstavo. »Double Exposure. Lilly and Mies Exhibit« prikazuje devet individualnih pogledov na Miesovo razstavljalno dejavnost in odpira bistvena vprašanja na temo sodelovanja z Lilly Reich. Končni cilj seminarja je bila publikacija imaginarne razstave in predstavitev koncepta v Neue Nationalgalerie v Berlinu.

Odlomek avtorskega eseja: Kriza!

Avtor: **Andraž TUFEGDŽIĆ**
Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

In svet se je ustavil. 12. marca 2020 je bila v Sloveniji razglašena epidemija novega koronavirusa. Epidemija, ki smo jo najprej opazovali od daleč in bili prepričani, da nas ne bo nikoli dosegla, dokler ni prišlo do napada na naš vsakdanjik. Pojavili so se tedni brez službe, šole in druženja, tedni, ko smo ostali doma. Dom je tako postal naš svet. Štiri stene so definirale celico druženja, kulture, športa in najpomembnejše – prostor zatočišča, pred zunanostjo – pred virusom.

Na vprašanje, kaj se zgodi, ko je celica izolacije ogrožena, ko se njena tla začnejo majati, ko začne padati strop, so morali 22. marca odgovoriti prebivalci Zagreba – zgodil se je potres. »Stanovalci višjih stavb so zbežali na prosto in dilema, pred katero so bili postavljeni po koncu potresa, je bila grozna: ostati zunaj izpostavljen virusu, ali vrniti se v stanovanje in tvegati nove potresne sunke.«¹

22. decembra 2020 pa je hrvaško naselje Petrinja zadel še hujši potres. Po dveh katastrofah pri sosedih so se marsikomu porodila vprašanja: »Kako varni smo pred potresi?«, »Kako varne so stavbe v katerih živimo?«, »Kaj, če se podoben potres zgodi v Ljubljani?« Odgovori žal niso preveč optimistični. Glede na študijo Mestne občine Ljubljana iz leta 2015², živi 1.363 prebivalcev Ljubljane v stavbah, ki bi bile v primeru potresa osme stopnje po EMS (težke poškodbe) popolnoma porušene, 9.341 pa v stavbah, ki bi se delno porušile ali poškodovale do te mere, da bi bile neprimerne za bivanje. 93.000 Ljubljančanov bi v primeru potresa osme stopnje potrebovalo začasno prebivališče. Več kot 100.000 ljudi bi torej za nekaj časa ostalo brez strehe nad glavo. Če pandemija ustavi svet, ga potres uniči.

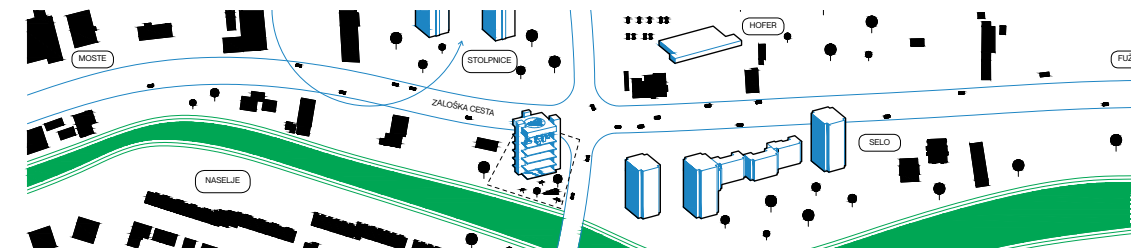
Žal pa je potresna nevarnost le še ena izmed številnih kriz, s katerimi živimo. Iz krize pandemije smo počasi vstopili v post pandemično obdobje, ki ga zaznamuje nova kriza ukrajinsko-ruske vojne poleg stalnih »zimzelenih« kriz, kot so revščina, okoljska katastrofa, družbena neenakost, stanovanjski problem ... Krize so stalne. V vsaki krizi se skriva priložnost, ki pa ne sme biti priložnost le za kapital. Je priložnost za širšo okolico – za arhitekturo, mesto, ljudi. Je priložnost, da se arhitektura spet vključi v javni diskurz. Je priložnost, da arhitekt ni več »služabnik« kapitalu, ampak borec za produktivne oziroma pozitivne spremembe. In ja, arhitektura sveta ne bo rešila, a ga lahko toliko spremeni, da bo boljši.

In če se kaj lahko naučimo iz zgodovine, je, da priložnosti ni dobro iskati v kurativi, saj je takrat že prepozno. Priložnost se skriva v preventivi. Kar ne pomeni, da se mora arhitektura podrežati krizi. Prav tako naloga arhitekture danes ne sme biti izpolnjevanje ekonomsko-političnih zahtev, ki le poglobljajo krize in ustvarjajo nove, temveč mora arhitektura delovati v odnosu do trenutnih razmer in kriz kot samostojna, kreativno družbena praksa.

NAŠA HIŠA

Avtor: **Andraž TUFEGDŽIĆ**
mentorji: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic, Jure Grohar

Hibridni objekt v del mesta, zaznamovanega s križiščem, stolpnici, parkirišči in trgovino Hofer, kjer je reka skoraj spregledana, prinaša program dela, bivanja in sprostitev. Vsaka etaža objekta predstavlja svoj svet – "zloženka" parcel z različnimi medgeneracijskimi programi.

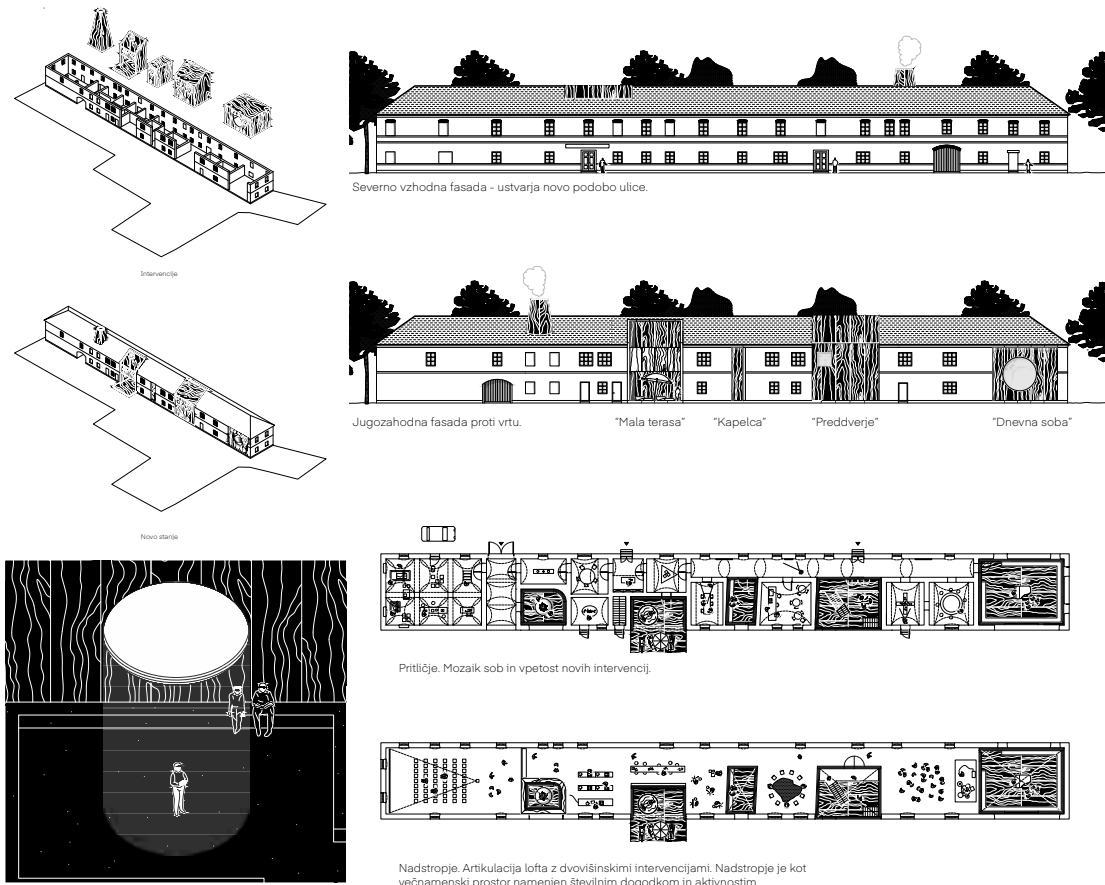

1 Tomaž Krištof. "Potres." Outsider. Marec 22, 2022. <https://outsider.si/potres/> (dostop 2. 4. 2023)
2 "Ocena ogroženosti Mestne občine Ljubljana zaradi potresa." Ljubljana. November 11, 2015. <https://www.ljubljana.si/assets/mestna-uprava/842-8-2015-1-ocena-potresne-ogrozenosti-mol-2015-objava.pdf> (dostop 2. 4. 2023)

POD ENO STREHO

Avtor: **Andraž TUFEGDŽIĆ**
mentorji: prof. mag. Vasa J. Perović, asist. Anja Vidic, Jure Grohar

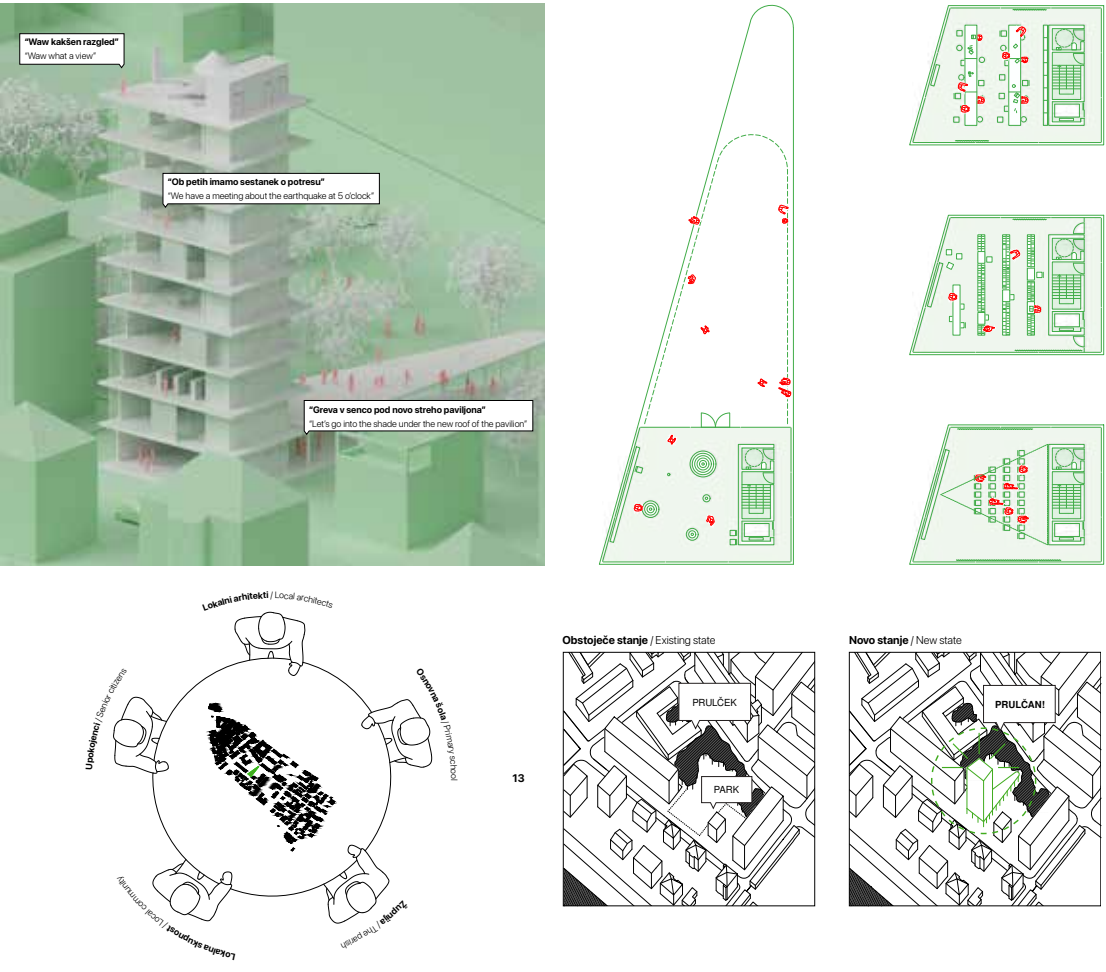
Projekt predlaga programski in prostorski razvoj Goriškega v prihodnosti, ki ne temelji na velikih urbanističnih posegih, temveč na revitalizaciji treh zgodovinskih stavb – gradu, grajske pristave in taverne. S povezovanjem lokalnih društev in obiskovalcev ter vzpostavitvijo nove lokalne tržne znamke “Goričko” se Pristava preoblikuje v center “pod občinsko streho”. Lega pristave na koščku pokrajine, ki je zelena, odprta, idilična in hkrati presenetljivo urbana, skoraj kot del mestne ulice, ji prinaša dva edinstvena značaja. Nova intervencija nikoli ne preglesi obstoječega, a ravno zato postane izjemno vidna.

PRULE SO NAŠE

Avtor: **Andraž TUFEGDŽIĆ**
mentorja: prof. mag. Vasa Perović, asist. Anja Vidic

Projekt izhaja iz ideje, da je povezana skupnost izjemno pomemben element reševanja kriz. Že pred potresom se mora vzpostaviti povezana lokalna skupnost. Nova arhitektura med ulico in parkom s skupnimi prostori vzpostavlja platformo za povezovanje različnih javnih akterjev: četrtno skupnost, osnovno šolo, upokoјence, župnišče ...

Odlomek avtorskega eseja: Ideja prihodnjega

Avtor: **Blaž ZUPANČIČ**
Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

Ideja, lupina, praznina: to so trije ključni elementi, brez katerih stavba ni arhitektura. So osnovne prvine, ki dajejo objektu vsebino in se morajo za dobro arhitekturo medsebojno povezovati in dopolnjevati ter med seboj živeti v simbiozi. Šele vsi trije skupaj tvorijo celoto – arhitekturo.

Ideja realizira in definira arhitekturo prek dveh ključnih in medsebojno neločljivih komponent: lupine in praznine. Polno in prazno, nasprotje v sožitju, vsaka s svojo pomembno vlogo. Lupina je materialna skorja prostora, ki s svojo formo in prepletenostjo definira praznino, votlost. Čeprav je praznina ujeta znotraj lupine, je močnejša in prodre skozi kožo materialnega, s čimer ustvari pot svetlobi in ljudem. Ljudje potrebujejo volumen, ker v njem uresničujejo svoje potrebe. Harmonični preplet polnega in praznega ter igra kompozicije in velikosti je del vsakega arhitekturnega snovanja.

Lupina je za praznino in ta je za ljudi. Zato sta pri stvarjenju arhitekture pomembna dva dejavnika, ki ustvarjata arhitekturo kot celoto: arhitekt, snovalec ideje preko lupine za praznino, in ljudje, ki praznini dajejo funkcijo in smisel. Arhitekt kot vir ideje za lupino in človek kot del praznine – to tvori arhitekturno celoto.

Ideja preteklosti je na arhitekturno kreacijo zaradi takratnih razmer vedno gledala z lokalnega vidika – ta se je harmonično zlila z okoliško situacijo in materialna lupina je bila poetična reprezentacija narave in klime, vendar je še vedno jasno izražala takratno »sodobno« tehniko oblikovanja. Nastala je lokalna dediščina, polna znanja okolja, v katerem stoji.

Ideja je v prvi vrsti upoštevala lokalne pogoje in življenje takratnih ljudi. Praznina, namenjena življenju in ljudem, ki so se identificirali s prostorom, in lupina, ki je bila izraz lokalnih materialnih dobrin in dragocene nesnovne dediščine ter veščin, s katerimi so ustvarjali strukture. Življenjski stil se je do danes sicer krepko spremenil, vendar so znanja naših prednikov lahko vzor za trajnostno snovanje našega okolja.

Dediščina je trajnostna. Trajnost je izražena najprej v znanju naših prednikov, ki pa danes žal megli in izginja, s tem pa tudi počasi izginja naša kulturna identiteta. Toda arhitektura ima zmožnost ohranjati dediščino in posledično naše identiteto ter hkrati stopiti korak bližje trajnostnim ciljem.

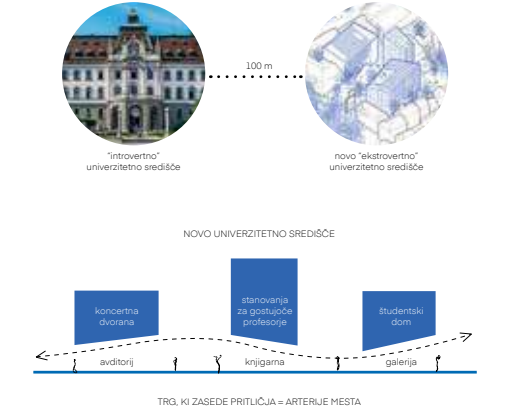
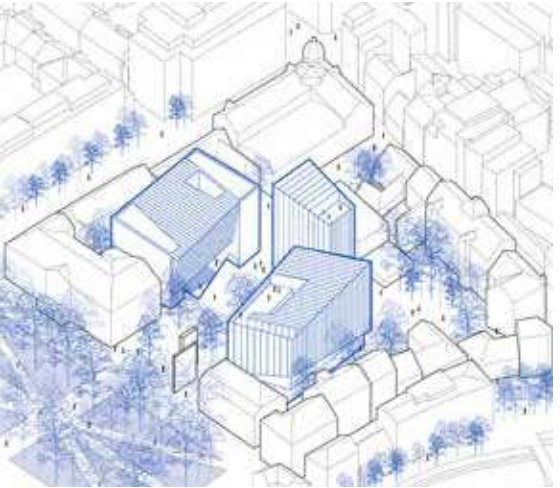
Trajnostno je, da resnično razumemo kontekst kraja in njegove klimatske in geografsko lokalne razmere. Z navezavo na kontekst in temeljitim prostorskim razumevanjem slojev kraja, kamor se umesti arhitektura, dosežemo komponento trajnosti. Zato je varovanje dediščine in njeno smiselno kombiniranje s sodobnimi objekti dejansko trajnostno ravnanje.

ARTERIJE MESTA

Avtor: **Blaž ZUPANČIČ**
mentorja: doc. Rok Žnidaršič in asist. Katarina Čakš

Plečnikova linija se konča pri južnem trgu, ki je zapolnjen z nekvalitetnim tkivom ter s tem maši mestno ožilje. Z vzpostavitvijo dostopov so omogočene arterije mesta – arterije kot poti, ki črpajo življenje v srce prostora: trg. Glede na arterije mesta nastanejo trije volumni.

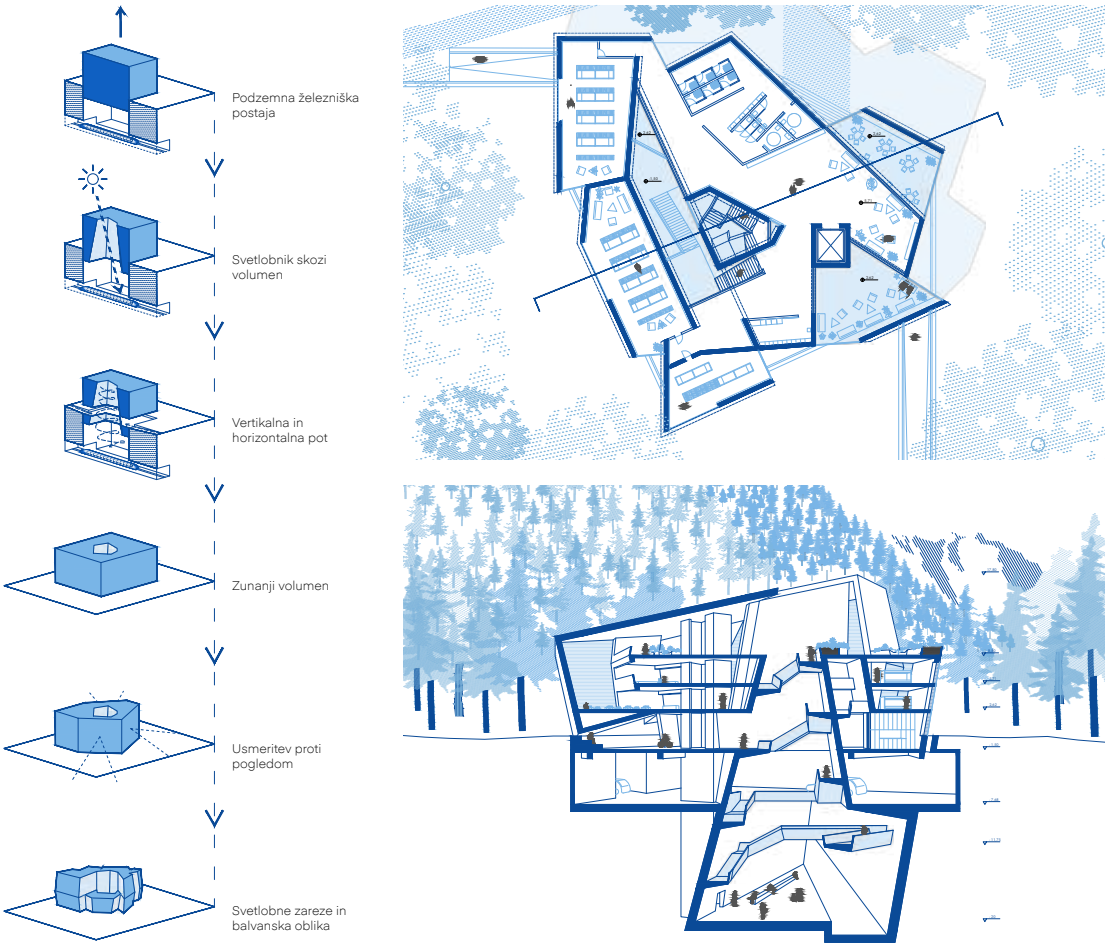
Predpotresna sanacija je priložnost za vzpostavitev novega mestnega javnega prostora. V nasprotju z introvertiranim rektoratom na Kongresnem trgu je univerzitetno središče na Južnem trgu ekstrovertirano, prepleteno z življenjem mesta. Predhodni študentski dom pa zagotavlja začasno namestitev med postopno potresno sanacijo starih domov. Novo univerzitetno središče bi lahko tudi nudilo dodatne potrebne prostore za univerzo, v primeru da njene trenutne prostore poškoduje potres.

KONGLOMERAT POTI

Avtor: **Blaž ZUPANČIČ**
mentorja: doc. Rok Žnidaršič, asist. Katarina Čakš

Ustvarim sprimek kolesarskih, avtomobilskih, avtobusnih, vlakovnih in navsezadnje pohodniških poti. Njihova združena pestrost deluje kot konglomerat – skupek različnih kamnin. A kljub njihovi raznoliki sestavi skupaj tvorijo celoto. Kot en kamen, ki združuje nezdružljivo. Kot kamen, ki povezuje vse poti. Kot samotna skala, ki ga je ledenik odnesel na vstopno točko Logarske doline. Kot balvan.

SEDIMENT

Avtor: **Blaž ZUPANČIČ**
mentorja: doc. Rok Žnidaršič, asist. Katarina Čakš

Intervencijo nagovarja pogled iz dvorišča in os Jelšingrada, ki se spušča po grebenu dvorskega griča ter ohranitev pogleda na pročelje dvorca. Iz spoštovanja do teh pomembnih elementov se obod spusti v zemljo, le-ta pa poveže vse trakte dvorca s krožno potjo. Intervencija se zaje v greben in se odmakne pomembnim pogledom, omogoča krožno pot, hkrati pa naravno utrjen teren omogoča dostop, veliko naravne svetlobe in široko panoramo iz vkopanega oboda. Jelšingrad bi bila odlična lokacija za biodiverzitetni center, saj so v širši okolici elektrarne, ki močno vplivajo na okolje, hkrati pa so v bližini krajinski parki in Kozjanski regijski park. Vkopan obod je krožna pot, ki sledi krožnemu procesu biomonitoringa – laboratorijskega preverjanja onesnaževanja v naravi, v samem dvorcu pa potekajo sodobne obrtne dejavnosti in prakse, ki temeljijo na ekoloških in trajnostnih principih. Laboratorij in obrtne dejavnosti povezuje vertikalni vrt, ki je postavljen v severnem traktu dvorca.

